

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Trst, Ul. Martiri della Libertà
(Ul. Commerciale) 5/I. Tel. 28-770.
Za Italijo: Gorica, P.zza Vittoria
18/II. Pošt. pred. (casella post.)
Trst 431. Poštni č. r.: Trst, 11/6464

Poštnina plačana v gotovini

NOVI LIST

Posamezna št. lir 50.-

N A R O C N I N A:
tromesečna lir 350 - polletna lir
650 - letna lir 1250; — za ino-
zemstvo: tromesečna lir 600 - pol-
letna lir 1100 - letna lir 2200.
O g l a s i p o d o g o v o r u

Spedizione in abb. postale I. gr.

ŠT. 198

TRST, ČETRTEK 3. APRILA 1958, GORICA

LET. VII.

Slovenska manjšina ob veliki noči 1958

Stoletne pratike razporejajo leta v cikle: v take dolgih in hudih zim s kratkimi, deževnimi poletji in v take milih zim z dolgimi in vročimi poletji. So pa tudi cikli, kjer so letni časi v pravilnem ravnotežju in zato prinašajo obilno žetev.

Tudi človeško zgodovino lahko delimo v slična razdobja, le da trajajo mnogo dalje kot vremenski cikli iz pratik: včasih po cela desetletja in celo stoletja. Slovenci so šli v svoji preteklosti tudi skozi zelo dožge dobe hudih let, toda njim so vedno prej ali slej sledili sončnejši časi, ko so se mogli krepkeje in mirneje razvijati.

Mnogo znamenj kaže, da se slovensko ljudstvo v naših krajih spet nahaja v težkem in temnem zgodovinskem obdobju. Prisiljeno je živeti v mrzlem ozračju narodne mržnje in popolnega nerazumevanja vladajočega naroda za njegove najosnovnejše človeške in so-

cialne pravice ter potrebe. V takih razmerah zamirajo nežne kali naših kulturnih, gospodarskih in političnih pobud.

Mnogi med nami pri tem vsemu nakljub krepko vztrajajo v truda polnem delu za ljudstvo, drugi pa kljub navidezni trdnosti že notranje omahujejo in pričenjajo zgubljeni vero v bodočnost slovenske manjšine. Starejšim, ki so žrtvovali morda vse življenje za slovenstvo teh krajev, se danes zdi, kot da je bil ves njihov trud zaman.

Toda, če je tako obupavanje spričo težkih trenutnih razmer razumljivo in deloma opravičljivo, ga stvarni razlogi vendarle ne opravičujejo.

Slovenski narod je namreč, kot nam zgodovina dokazuje, neverjetno močan in trdoživ organizem. Saj je preživel že dolga razdobja navideznega mrtvila, ko se je zdelo, da bo omagal in propadel, kot so propadli živ-

ljenjski organizmi nekdanj močnih narodov Keltov, Gotov, Langobardov, Obrov in mnogo drugih. Toda čudežno je sredi največjih stisk vselej vendarle vzdržal ter si ob najmanjšem sončnem siju, ki ga je ogrel, takoj opomogel, se predramil in razvijal dalje.

Razdobje dolgih zim in pičlih sončnih dni je bilo pri kraju in napačil je čas, v katerem sta se okrepili slovenska kultura in narodna zavednost.

Danes smo spet v ciklu let, ko Slovenci teh krajev v svojem zgodovinskem razvoju spet pogrešajo toplega sonca. Pomisliti pa je treba, da so se medtem razmere v svetu prav temeljito in zelo globoko spremenile. Živimo v času, ko se vsi neenakopravni, zapostavljeni in zatirani narodi celo v Afriki in Aziji prebujajo, doživljajo preporod in svojo

(Nadaljevanje na 2. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

ZMAGA NIKITE HRUŠČEVA

Pred nekaj dnevi je šla skozi svet novica, ki je vzbudila v vseh deželah velikansko pozornost. Načelnik sovjetske vlade maršal Bulganin je moral odstopiti in na njegovo mesto je bil enoglasno izvoljen Nikita Hruščev, ki je obenem ostal še nadalje glavni tajnik boljševiške stranke.

Tako se je v njegovih rokah združila vsa oblast nad Sovjetsko Rusijo in Hruščev je postal eden najmočnejših mož na zemlji. Tolike moči niso imeli niti ruski carji, edino Stalina lahko primerjamo s Hruščevom.

To pomeni njegovo popolno zmago nad vsemi tekmeci v boju za nasledstvo I. 1953 umrlega diktatorja, tako da sedaj Hruščev sam določa smer vsej notranji in zunanji politiki Rusije ter s tem tudi prav odločujoče vpliva na odnošaje med državami in narodi v svetu.

Bulganin je padel zaradi tega, ker ni Hruščeva v trenutku nevarne borbe proti Malenkovu, Molotovu in Kaganoviču, ko je šlo za njegov politični obstoj, odkrito podpiral, marveč stal nekako ob strani. Ker se nanj ni mogel brezpogojno zanesti, je Hruščev Bulganina odstranil.

Kako bo uporabil oblast?

Ves zapadni svet se sedaj sprašuje, kako bo Hruščev uporabil neznansko oblast, ki se je je zlasti po padcu maršala Žukova polastil v Rusiji.

Da je on neomejen gospodar 200-milijonske države, je namreč izven dvoma. Po odstranitvi maršala Žukova je na njegovi strani armada, skoro izključno njegovi somišljeniki sede v vodstvu stranke in pri nedavnih volitvah so bili njegovi pristaši v ogromni večini izbrani tudi v parlament.

Nikjer ni torej nikogar, ki bi lahko resno omejeval njegovo oblast ter oviral njegove politične načrte.

Na zapadu se v prvi vrsti zanimajo, kakšna bo njegova zunanja politika. Sprašujejo se seve v glavnem ali se bo pod njegovo vladavino izvršilo splošno razoroževanje in zatem poravnala vsaj najhujša nasprotja med vzhodnim in zapadnim taborom, od česar je odvisen mir med narodi.

Slovenska manjšina ob veliki noči

(Nadaljevanje s 1. strani)

veliko noč. Kar velja za črnska plemena, mora veljati in bo prav gotovo veljalo tudi za Slovence!

Bliža se torej tudi za nas razdobje zakasnele narodne pomladi, ko bosta tem bujneje planili v rast ter cvet vsa moč in nadarjenost našega naroda ter rodili bogate plodove na vseh področjih življenja. To ni upanje, marveč popolna gotovost!

Tudi naše ljudstvo bo doživelo svojo veliko noč, na katero se moramo pripravljati z globoko in neomajno vero v srcu. Obup je dih smrti, upanje in vera pa vonj pomladi. Zato nikar ne tožimo in obupujmo, ampak veselo pričakujmo slovensko Vstajenje, ki mora po vseh zakonih zgodovine priti.

To je radostna gotovost, ki nas prešinja na praznik Kristusovega Vstajenja, največjega krščanskega praznika, polnega božjega in humanega smisla in pomena.

Kakšna bo politika Nikite Hruščeva, danes še nihče ne ve. Razodelo se bo pa prav kmalu, kajti na velikem vrhunskem sestanku načelnikov vlad bo Hruščev sam zastopal Sovjetsko zvezo in tu bo moral odkriti, kaj resnično namerava in hoče.

UKINJENI ATOMSKI POSKUSI

Prvi sklep, ki ga je sprejela vlada Nikite Hruščeva, je bil, da Sovjetska Rusija takoj prostovoljno ustavi atomska razstreljevanja.

Obenem je bil naslovljen na zapadnjake poziv, naj oni store isto, ker bi si Rusi sicer pridržali pravico, da atomske poskuse vsak čas lahko obnove.

Zapadnjaki označujejo ukrep Moskve za golo propagando, zakaj po njegovem besedilu se izdelovanje vodikovih bomb lahko neovirano nadaljuje. Tekma v oboroževanju bi šla torej kljub vsemu naprej. Razen tega so Rusi izvršili zadnje mesece toliko poskusov, da za lep čas ne potrebujejo novih. Sedaj seve zahtevajo, naj jih ukinejo zapadnjaki, katerim so nujno potrebni, da dohitijo Rusijo.

Sklep Moskve je spravil zapad vsekakor v veliko zagato, zakaj ljudstva po vsem svetu

laveev. Da se odnošaji z Jugoslavijo normalizirajo, je nadalje potrebno, da ovska komunistična stranka ne bo več vodila Rakosijeve protijugoslovanske politike.

In res je Kadar nato izpustil na svobodo številne Nagyjeve prijatelje, socialnim demokratom, ki so bili v njegovi vladi, je pa dovolil, da se vrnejo v stare polklice. Nagy sam sicer ni še na svobodi, pač pa njegova žena in hčerka ter vdova pok. Rajka in drugi. Od začetka tega leta so na Madžarskem politične aretacije prenehale.

To je podlaga, na kateri je bil dosežen »popoln sporazum«, o katerem sta po sestanku v Vojvodini govorila Tito in Kadar.

TRŽAŠKI KANDIDATI

Čeprav že prihodnji četrtek zapade rok za vlaganje kandidatnih list, so na Tržaškem doslej prijavili sodnji imena kandidatov le demokristjani in komunisti. Prvo mesto na glasovnici si je zagotovila Kršč. demokracija, drugo komunisti.

Nemijevi socialisti in socialni demokratje pojdejo na volitve ločeno, ker je rimsko vodstvo socialne demokracije v poslednjem trenutku odbilo skupni nastop. Za socialistično stranko kandidirata poslance Giusto Tolloy in Slovenec dr. Stane Bidovec, za socialne demokrate pa prof. Lonza, prof. Dulci, Giuricin in dr. Miani.

OPOZORILO

Bralce in naročnike opozarjamo, da zaradi današnje povečane izdaje prihodnja številka Novega lista ne izide prihodnji četrtek, temveč 17. aprila.

UPRAVA

si ničesar bolj iz srca ne žele, kot da bi končno že prenehala atomska razstreljevanja.

SESTANEK V KARADJORDŽEVU

Pretekli teden so se prvič po madžarskih dogodkih sestali na politična pogajanja zastopniki Jugoslavije in Ogrske. Zbrali so se na veleposestvu Karadjordževu v bližini državne meje.

Dogodek je vzbudil pozornost, ker so odnošaji med Kadarjevo vlado in Beogradom bili doslej zelo slabi. Vzroki so znani. Ko se je jeseni 1956 madžarska revolucija izjalovila, so se načelnik tedanje vlade Imre Nagy in prijatelji zatekli v poslopje jugoslovanskega veleposlaništva v Budimpešti, kjer so našli zatočišče. Nova vlada Janoša Kadarja je zatem podpisala dogovor z Jugoslovani, da se Nagyju in spremljevalcem ne bo nič zgodilo in da se zato lahko v miru vrnejo domov. Toda Nagy in tovariši so komaj zapustili jugoslovansko poslaništvo, ko so jih Rusi stlačili v avtomobile ter odpeljali v Romunijo.

Kadarjeva vlada je pozneje naperila zoper Nagyja in sodelavce tudi tožbo zaradi veleizdaje in začela zapirati in preganjati njegove prijatelje po državi.

Jugoslovanski pogoji

Tako verolomno obnašanje je seve popolnoma skvarilo razmerje med Beogradom in Budimpešto. Ko je Kadar preteklega novembra predlagal Jugoslovanom, naj bi se spor na kakšen način rešil, je zato Tito stavil za poravnavo določene pogoje.

Zahteval je, naj se ustavi sodni postopek zoper Imre Nagyja in somišljenike ter sploh preneha preganjanje njegovih bivših sode-

Dve ločeni listi nameravajo predložiti tudi neodvisnezi (independentisti). Doslej so znani samo kandidati Fronte za neodvisnost, in sicer: Borghese, dr. Gianpiccoli, Laurenti in Minca.

Misovci in ostale desničarske skupine niso še objavili imen kandidatov. Zdi se, da so v tem taboru hude razprtije.

JUŽNI TIROL

Porotno sodišče v Trentu je obsodilo sedmorico nemških kmečkih fantov, ki so bili obtoženi, da so lansko leto ubili v prepiru nekega italijanskega financarja, na izredno težke kazni; Alojz Ebner je dobil dosmrten zapor, 5 drugih mladeničev pa po 17 let težke ječe.

Nemško časopisje se silno razburja, češ da nosi obsodba zavoljo svoje krutosti očiten pečat političnega maščevanja nad manjšino.

V avstrijskem Tirolu je bila v znak protesta proglašena stavka, deželna vlada v Innsbrucku je sklicala izredno sejo, da da duška ogorčenju »vsega tirolskega prebivalstva« ter obenem pozvala osrednjo vlado na Dunaju, naj naredi vse, da se »obsodbe še enkrat pravično preučijo.«

Kancler Raab, ki se nahaja trenutno v Rimu, je dobil nalogo, naj o zadevi govori z Zolijem in zunanjim ministrom Pello.

Organizacija Bergisel — Bund predlaga, naj se krivična razsodba predloži v presojo tudi mednarodni komisiji pravnikov v Haagu ter odboru za človečanske pravice Evropskega sveta.

Vodstvo manjšine v Boenu je pa sklenilo, naj se po vsej deželi pobirajo denarni prispevki za svoje obsojencev.

ŠE O SLOVENCIH IN VOLITVAH V PARLAMENT

„Kršč. demokracija je, ki spoštuje naše... vrednote“

Niti enega glasu sovražnikom naše manjšine! - Potreben je sestanek nekomunističnih Slovencev

Volitve v rimski parlament bodo sicer šele 25. maja, toda pri nas je ni zavedne slovenske družine, ki bi že danes o njih živahno ne razpravljala. Važno je ugotoviti, kako so si ljudje najbolj nasprotnega prepričanja pri tem v eni točki popolnoma edini.

Vsi menijo, da se našemu ljudstvu godi očitna krivica, ker mu ni bilo zagotovljeno zastopstvo v parlamentu, kjer bi moglo zagovarjati svoje pravice in potrebe.

Kdo je to zakrivil, je brez dvoma pomembno zgodovinsko vprašanje. Kat. glas z dne 27. marca piše, da sta pravico do parlamentarnega zastopstva dosegla za Francoze zunanji minister Bidault, za Tirolce pa avstrijski minister Gruber. Zakaj ni torej iste pravice izvojevala Jugoslavija in zlasti minister Kardelj za Slovence pod Italijo?

Kakšni so vzroki, mi seveda ne vemo, ker nam ni znano, kako so tekla diplomatska pogajanja. To, kot sam priznava, tudi Kat. glas ni znano.

KRIVICA JE VSEKAKOR OČITNA

Razlika med nami in Kat. glasom je le v tem, da o stvareh, katere so nam nepoznane, načeloma nočemo izrekati sodb in obsodb. Prej moramo imeti v rokah dokaze. Kot kristjani se pač držimo moralne zapovedi, da nikomur in niti najhujšemu nasprotniku ne smemo delati zavestno krivice. O vsem se trudimo pisati vselej samo resnico.

Tako smo n. pr. prisiljeni ugotoviti, da je neresnično, kar je Kat. glas objavil o Južnih Tirolcih. Avstrijski minister Gruber jim v pogodbi z Italijo ni zagotovil pravice do primerne zastopstva v rimskem parlamentu. O tem ni niti besedice v dogovoru med Avstrijo in Italijo. Pravico do parlamentarnega zastopstva si je izgovoril samo Bidault za francosko manjšino v Dolini Aoste.

S Kat. glasom in vsemi Slovenci se pa strinjamo v tem, da je očitno krivica, ako ista pravica ni bila priznana tudi naši manjšini. Kdo nosi za to odgovornost, ne vemo, če bi imeli dokaze, da jo nosi naša matična država, bi brez pomisleka obsodili njene voditelje.

Za sedaj je le neizpodbitno jasno, da je krivica bila storjena in da je v moči Italije jo popraviti: če bi Kršč. demokracija hotela, bi lahko čez noč izenačila Slovence s Francozi. Zakaj tega ne stori?

ZA KOGA NAJ GLASUJEMO?

Dejstvo na žalost je, da demokristjani tega niso naredili in da smo Slovenci zato oropani svojega zakonitega predstavnštva v parlamentu ter primorani glasovati za italijansko stranke.

Nastane vprašanje, za katere.

Kat. glas je v zadnji številki sprožil vprašanje, ali bi ne bilo pametno, da »krščansko in demokratično misleči Slovenci« kljub vsemu volijo kandidate Italijanske kršč. demokracije.

O tej stranki sicer pravi, da se za našo manjšino prav nič ne briga in da je ta brezbriznost pri njenem vodstvu »gotovo obsod-

be vredna.« Medtem ko se socialkomunisti trudijo, kako bi pridobili Slovence, ter jim ponujajo pomoč v njihovem boju za narodno enakopravnost, se demokristjani zanimajo za katoliške Slovence kot za lanski sneg.

Kje je vzrok? V tem, da je vodstvo tukajšnje Kršč. demokracije »zaslepljeno s fašizmom in šovinizmom!« Sodba je povsem pravilna. Iz nje nujno izhaja, da naši demokristjani težijo ravno tako kot fašisti za tem, kako bi Slovence potujčili, se pravi zbrisali kot poseben narod z obličja zemlje. Tukajšnje demokristjane moramo torej imeti za sovražnike slovenskega ljudstva.

Takih narodnih zagrizencev in oboževalcev poganskega nacionalizma ne najdemo nikjer med krščansko-demokratskimi gibanji v Evropi! To ni nikako pretiravanje, marveč je na žalost neizpodbitna resnica.

ALI NAJ PODPREMO NAŠE SOVRAŽNIKE?

Ko smo brali, kako tudi Kat. glas pravilno žigosa fašistično miselnost naših demokristjanov, smo bili zelo radovedni, kakšne politične zaključke bo iz tega napravil. Kaj bo svetoval slovenskim volivcem?

katerih usodo smo soodgovorni, da duhovno in narodno ne propadejo. To je naša prva naloga! Edino po tem, kako smo to nalogo izvršili, nas bo sodila zgodovina.

V svetem boju, ki ga tukajšnji Slovenci bijejo za goli obstanek, jim pamet narekuje, da sprejmejo pomoč, od kogarkoli jim jo nudi. Zakaj naj bi nas pri tem n. pr. vznemirjalo, da italijanskim socialkomunistom »narodnost ni prav nič pri srcu?« Za nas je važno samo to, ali so voljni Slovence v njihovi pravični stvari podpirati.

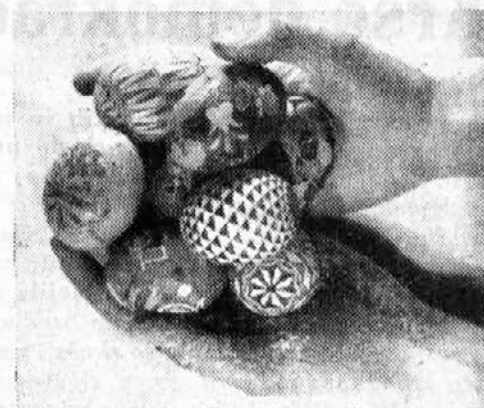
Ko je bilo treba uzakoniti slovensko šolstvo, so n. pr. komunisti ponudili manjšini svojo podporo. Nobeni slovenski skupini in niti ne SDZ ali Slov. kat. skupnosti ni padlo tedaj na pamet, da bi pomoč odklonila, ker jo nudijo komunisti. Za pomoč so bile vse naše stranke nasprotno livaležne in tako njihovo ravnanje je bilo pametno.

ČEMU NAJ BRALCI VERJAMEJO?

Če bi bili namesto komunistov podprli slovensko šolstvo krščanski demokrati, kar bi bili po svojih verskih nečelih morali prvi storiti, bi bil naš narod njim hvaležen.

NOVI LIST želi

*vesele in blagoslovljene
velikonočne praznike
naročnikom, bralcem,
sodelavcem, prijateljem
in vsem Slovencem*

V naše veliko presenečenje jim je priporočil, naj podprejo ravno kandidate »s fašizmom in šovinizmom zaslepljenih« demokristjanov. Obenem z nami so se vsi narodno zavedni Slovenci naših krajev prijeli za glavo in se vprašali, kakšna je logika gospodov pri Kat. glasu:

Pomoč, ki bi jo bilo treba nuditi demokristjanskim sovražnikom slovenskega naroda, utemeljujejo gospodje takole:

»Socialkomunistom ni narodnost prav nič pri srcu. Poleg tega je socialkomunizem brezbožen sistem, ki v Sloveniji uničuje vse, kar je krščanskega.«

Vzemimo, da je vse to do pičice resnično. Toda kaj sledi iz tega? Prav gotovo ne, da bi bili mi zato oproščeni dolžnosti, ki jih imamo do svojega naroda. Tukajšnjemu slovenskemu ljudstvu pa ne moremo služiti s tem, da se zavzemamo za tako ali drugačno rešitev mednarodnih sporov, na katere naša manjšina nima žal prav nobenega vpliva, temveč le s tem, da z vsemi močmi pomagamo Slovencem, med katerimi živimo in za

Zakaj tega niso napravili? Zategadelj ne, je napisal Kat. glas, ker je njihovo vodstvo »švedno zaslepljeno s fašizmom in šovinizmom«. Če je to res, kot na žalost je, se mora zavednemu Slovincu naravnost vsa notranjost upreti, ko bere krog nato v istem listu in istem članku poziv na slovenske volivce, naj vendarle glasujejo za te fašistične in šovinistične nasprotnike našega naroda. Posebno ga mora udariti v obraz utemeljitev Kat. glasa: »Kršč. demokracija je, ki spoštuje naše verske in narodne vrednote, čeprav teh slednjih niso še zakonsko zaščitili.«

O demokristjanih pišejo torej gospodje iz Gorice najprej, da so kot ljudje fašistične miselnosti naši manjšini nasprotni, v isti sapi jih pa označujejo za spoštovalce naših verskih in narodnih vrednot. Kako se to ujema? Katera od nasprotnih in izključujočih se trditev je potemtakem resnična in katera lažniva? Čitatelji lista res ne vedo, čemu naj bi verjeli.

(Nadaljevanje na 4. strani)

NOVICE

ODKRILI SO TOLOVAJE

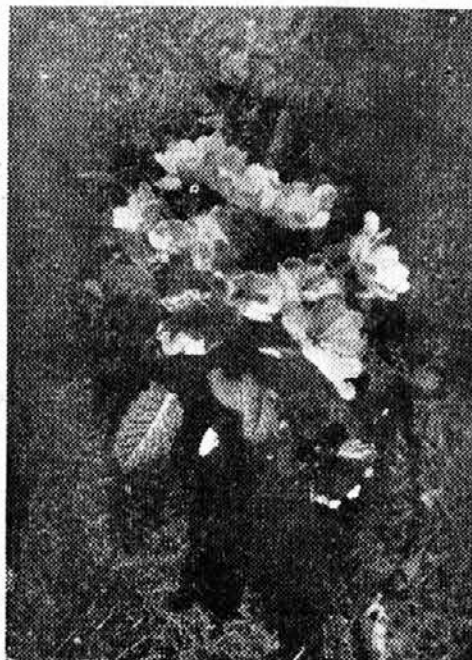
Policiji v Milanu je pred dnevi uspelo odkriti zločince, ki so 27. februarja ob belem dnevu ter na eni najprometnejših ulic mesta izropali tovornik nekega denarnega zavoda. Ukradenih je bilo, kot znano, 114 milijonov lir. Pri ropu je sodelovalo 7 zlikovcev, od katerih jih pet že sedi v zaporu. Po 72 urah nepretrganih zasliševanj so tatovi zločin priznali. Vsi so doma iz Milana ter so zaradi tatvin že bili v zaporu. Njihov vodja ima komaj 30 let, a je zaradi kraje že bil enkrat obsojen na 15 let ječe.

Policija je zlikovcem prišla na sled na zelo zanimiv način. Pred 20 dnevi je neki stražnik na cesti opazil mlado žensko, oblečeno v lepem in dragem krznenem plašču. Ker je to bila prijateljica znane tatiče, je stražnik začel premišljevat, od kod denar za tako bogato oblačilo. Da se zadeva pojasni, je policija nenadoma naredila ženski hišno preiskavo ter pri njej našla kar — 18 milijonov! Na vprašanje, od kod toliko denarja, ni znala odgovoriti. Ker so stražniki vztrajali, je ženska naposled izpovedala, da so milijoni last njenega ljubimca, ki ji je ob enem kupil krzneni plašč. Bogati mož ni bil seveda nihče drug kot eden izmed roparjev 114 milijonov. Tako je policija našla prvo sled za zločinci ter zatem vse zašila.

NOVA STRANKA

Na prihodnjih volitvah za rimski parlament bo posegla v boj tudi nova stranka italijanskih katoličanov. Privzela si je naziv Partito cattolico di riscossa nazionale — Katoliška stranka narodnega prebujenja.

Voditelji pravijo, da hočejo zbrati v svojem gibanju vse katoličane, ki so nezadovoljni z oblastno, monopolistično politiko Kršč. demokracije.

UMRL JE KARDINAL VERDE

V Rimu je umrl najstarejši kardinal katoliške Cerkve 93-letni kardinal Alessandro Verde. Z njegovo smrtjo je zbor kardinalov padel na 56 članov, med katerimi je 18 Italijanov in 38 inozemcev. Ti tvorijo torej več ko dvetretjinsko večino in bi ob nenadni papeževi smrti lahko izvolili za poveljarja Cerkve Neitalijana. To je njihova poglavitna pravica.

Pri sv. stolici sami, kjer imajo sedež rimska oblastva vesoljne Cerkve, imajo pa odločilni vpliv še vedno pretežno Italijani.

ČUDNA TOMBOLA

Neko dobrodelno društvo v La Pazu, glavnem mestu južnoameriške republike Bolivije, je priredilo tombolo ter razpisalo kot glavni dobiček — družinsko grobnico. Zmagovalec je bil neki mladenič, ki je nekaj dni zatem utonil v bližnji reki. Ker trupla niso našli, je grob ostal prazen.

DRAGO VELIKONOČNO JAJCE

V mestecu Gela na Siciliji je veleposestnik Di Bona zasačil svojega najemnika Antomuzija prav v trenutku, ko je iz kurnika nesel v žepu skrito eno jajce. Odslovil ga je iz službe in naznanil sodnji zaradi kraje.

Na obravnavi se je pa izkazalo, da je najemuik prejemal 20 let prenizko plačo, in zato je njegov odvetnik vložil tožbo za zastanke in odpravnino. Veleposestnik bo moral odšteti najemniku približno 4 milijone lir. To je gotovo najdražje jajce na svetu.

„Kršč. demokracija je, ki spoštuje naše... vrednote“

(Nadaljevanje s 3. strani)

Spoštovanje do slovenskih verskih in narodnih vrednot se kaže, kot bo vsakdo priznal, le v dejanjih in ne v besedah. Kaj so torej demokristjani za Slovence naredili?

Začnimo s šolstvom. Čeprav so na vladi eno desetletje, niso dali Slovincem niti ene nove šole: njihova politika se je omejila na to, da niso uničili tistih, ki smo jih brez njihove zasluge že imeli. Pač pa so skušali naše šolstvo izpodkopati. Tako so z zloglasnim Palamarovim odločkom, ki zapoveduje otrokom slovenskih optantov na Goriškem obiskovanje italijanskih šol, oropali naše šole stotin učencev.

V Beneški Sloveniji so začetke slovenskega pouka, na-tajajočega za časa protifašistske borbe, v *kali zatrli* in šole spet do kraja potujčili. V njih se niti verouk ne sme opravljati v jeziku otrok. Razen tega je v več kot dveh tretjinah beneško-slovenskih duhovnih vse cerkveno življenje poitalijančeno, dušno pastirstvo se je tam spremenilo v politično orodje raznarodovanja.

Kaj so vladajoči demokristjani do danes naredili, da se to sramotno stanje odpravi? Prav ničesar! Tako spoštujejo gospodje verske in narodne vrednote Slovencev.

MANJ KOT KAPLJA V MORJU

Že ta dva primera, ki smo jih iz nepregledne množice krivic navedli, mislimo, da vsakemu zavednemu Slovencu povsem zadostujeta. Kaj bi še naštevali ostale krivice na Tržaškem in Goriškem! Kar smo omenili, je dovolj, da vsak naš človek ve, s kom ima opravka, ter spozna, da kot zvest član naroda po svoji vesti ne more in ne sme podpirati pri prihodnjih volitvah predstavnikov ta-

ke protislovenske politike.

Gospodje pri Kat. glasu so pa mišljenja, da morajo »demokratsko in krščansko misleči« Slovinci 25. maja (kljub temu glasovati za tukajšnje kandidate Kršč. demokracije, ter navajajo kot razlog še tole: Kršč. demokracija je »ubranila, da ni komunizem zajel Italije, kot je zajel sosedne dežele na vzhodu.« Ona je še najtrdnjši branik demokratskih pravic in »te uživamo tudi mi.« Zmag socialkomunizma »v Italiji bi pomenila zmago brezbožne diktature.« Da se to ne zgodi, morajo zato slovenski katoličani oddati glas Kršč. demokraciji.

Tudi tu hočemo izhajati s stališča, da so zgodovinske zasluge demokristjanov za demokracijo v Italiji res take, kot jih list opisuje. Tudi mi smo odločno nasprotni, da bi v Italiji spet zavladala diktatura; saj smo se je res več kot dovolj naučili za časa fašizma. Velika zmota goriških gospodov je le, ko si umišljajo, da je ohranitev demokracije v Italiji kakorkoli odvisna od slovenskih glasov.

Volivcev je v državi okrog 34 milijonov. S kolikimi števili računajo velike stranke, smo spoznali ravno te dni, ko so nekateri politiki napovedali, da bodo demokristjani pri volitvah en milijon glasov zgubili, drugi pa, da bodo poldrugi milijon pridobili. Pridobili torej množico, skoro tako veliko kot ves slovenski narod.

ZA NAS SE NITI NE MENIJO

Kaj naj spričo teh milijonskih števil pomeni drobcena peščica slovenskih glasovnic za politično bodočnost republike? Manj kot kapljo v morju. Pravi nič! Samo ljudje, ki žive na luni, morejo misliti, da je od Sloven-

cev odvisna demokracija v Italiji.

Isto mišljenje o popolni brezpomembnosti slovenskih glasov imajo seveda tudi demokristjanski politiki. Njim se zdijo slovenski glasovi tako važni, da se zanje niti ne potegujejo! Nobenemu vodilnemu demokristjanu se ni do danes zdelo vredno, da bi iskal stike z zastopniki naše manjšine ter jih poprašal, kaj naše ljudstvo hoče in potrebuje. To srb se prepustili socialkomunistom! S slovenskim katoličani, svojimi brati v Kristusu, se obnašajo tako, kot da jih sploh ni.

Tako ravnajo, ker slovenskih glasov sploh ne potrebujejo. Sicer bi se že javili. In kljub temu se najdejo med nami ljudje, ki imajo tako malo narodnega ponosa, da se jim še ponujajo.

Iz neizpodbitnega dejstva, da so slovenski glasovi za usodo italijanske demokracije popolnoma brezpomembni, nujno sledi, da imajo »demokratsko in krščansko misleči« Slovinci v prihodnjih volitvah *brezpogojno proste roke*. Niti enega poštenega in pametnega razloga ni mogoče navesti, ki bi jih silil, da vsemu nakljub glasujejo za demokristjane, o katerih so vsi Slovinci edini, da so zagrizeni nasprotniki našega naroda. Kje se najde na svetu manjšina, ki bi zavestno in brez potrebe pomagala svojim sovražnikom?

Če bi tukajšnji Slovinci tako ravnali, bi pred vsem svetom le dokazali, da so politične nezrelo in bedno ljudstvo in nič drugega. Naša očitna dolžnost zatorej je, da to sramoto za vsako ceno preprečimo. Iz tega vzroka predlagamo, naj bi se zastopniki nekomunističnih političnih skupin čimprej sestali na posvetovanje ter sklenili, kar narekuje skupna korist naroda, kateremu vsi pripadamo.

Dopisi s Tržaškega

BARKOVLJE

O obupnem stanju nekaterih barkovljanskih poti, zlasti Bovedske ceste, je Novi list že pisal in zato nima pomena ponavljati stare pesmi. Bovedčani smo se že sprijaznili z mislijo, da bodo ceste ostale nepopravljene, čeprav je prefekturni komisar obljubil odposlanstvu iz Barkovelj, da bo vprašanje cest proučil in v nekaj dneh tudi odgovoril, kaj namerava ukreniti. Od tedaj je minilo več tednov, a nihče ni prejel nobenega odgovora.

Toda tudi ob naši obali ni vse v redu. Potem ko je bilo razširjeno barkovljansko pristanišče so v smeri proti Miramaru zasuli precej morja, tako da je nastal velikanski prostor, ki ga danes uporabljajo samo ribiči. Na njem sušijo mreže, medtem ko se ga vsi ostali izogibljuje in se celo otroci raje igrajo v bližnjem vrtu kot na tem prostoru.

Zato res ne razumemo, zakaj z zasipanjem morja nadaljujejo. Sedaj so prišli skoraj do Križca in pravijo celo, da bodo zasuli vso obalo do kontovskega pristanišča. Nekaj tega velikanskega prostora so asfaltirali, toda vse ostalo je v takem stanju, da se celo Tržačani sprašujejo, čemu služi to delo, ki je popolnoma pokvarilo vse barkovljansko obrežje!

Nekateri pravijo, da bodo tu zgradili letališče, hudomušneži trde, da bo prostor služil za medcelinske izstrelke, drugi pa govorijo, da je trg namenjen raznim cirkusom. In to bo najbrž držalo. Tako se bodo Barkovljani lahko zabavali z lučanjem obročkov in s streljanjem v tarčo in se vozili v majhnih avtomobilih. Vrh tega bodo morali od dela trudni možje pozno v noč poslušati oguljene plošče raznih popevk.

Sodimo, da bodo z zasipanjem naše obale oblastva tujskemu prometu samo škodovala, kajti na ta način se kvari današnje krasno obrežje, ki je edina vaba za tujce.

REPENTABOR

Zvedeli smo, da bodo v kratkem začeli urejevati cesto s Poklona v Repen. Pot ima danes mnogo ovinkov, zaradi katerih je že bilo več hudih prometnih nesreč. Zato je občinska uprava sklenila precej ovinkov odpraviti ter na določenih mestih cesto tudi razširiti. Za ta dela je država nakazala 2 in pol milijona in tržaški tehnični urad je gradnjo že odobril. Obenem bodo v bližini občinskega doma zgradili večji nasip, ki bo zemljo zadrževal, da se ne bo več usipala na cesto.

Pred kratkim so v naši župni cerkvi izvršili več važnih del. Tako so njen stari tlak zamenjali z novim ter preuredili stranska oltarja. Svetišče bi bilo treba sedaj še na novo poslikati, a prefektura ni doslej odobrila ustrezne postavitve v občinskem proračunu.

ŠTIVAN

Prejšnji petek je Ustanova treh Benečij oddala na dražbi gradnjo 80 stanovanjskih hiš za istrske ribiče. Sezidali jih bodo v neposredni bližini že obstoječega ribiškega naselja pri Štivanu, v katerem biva, kot znano, 40 istrskih družin. Naselje bo torej skupno štelo 120 italijanskih družin. Če tem prištemo nadaljnjih 125, ki so jih pred nedavnim nastanili v Sesljanu, lahko ugotovimo, da bo v devinsko-nabrežinski občini v krat-

kem dobilo stalno bivališče 245 družin, se pravi okrog tisoč Italijanov. Občina bo sicer še vedno imela slovensko večino, toda na obali bomo Slovenci prvič v zgodovini v manjšini.

Zanimivo je, da istrski ribiči, ki danes bivajo v naselju pri Štivanu, niso prav nič zadovoljni s svojim položajem. Pritožujejo se zlasti, da je kraj, kamor so jih namestili, silno neprimeren za njihov poklic, ker v bližnjem morju sploh ni rib in ker je glavno tržišče (Trst) zelo oddaljeno. Njihove pritožbe so gotovo upravičene, a oblastva se zanje ne zmenijo, kajti raznarodovanje naše obale mora iti do kraja.

BRIŠČIKI

V bližini naše vasi imamo zanimivo kraško podzemsko jamo. Na praznik sv. Jožefa je letos bila prvič razsvetljena in jo je obiskalo mnogo tržaških izletnikov.

Do jame je iz vasi doslej vodil neroden klanec, ki ga sedaj odpravljajo. Delavci Selada te dni že grade 4 metre široko cesto, kar bo brez dvoma pripomoglo, da bo obisk jame številnejši kot doslej.

SALEŽ

Ko so pred nedavnim razširili pot iz Saleža do Samatorce, so porušili mnogo obcestnih zidov. S posredovanjem občinske uprave je ustanova Selad sklenila zidove obnoviti. Dela so že v teku.

V bližnji Koludrovici je pred kratkim izdihnil svojo dušo 63-letni domačin Anton Skupek. Bil je kmet in lovski čuvaj. Naj mu bo lahka domača zemlja. Sorodnikom izrekamo globoko sožalje!

ZGONIK

Prejšnja leta so v naši občini bila ob tem času v teku mnoga javna dela, letos pa opazamo skoraj popoln zastoj. Čeprav je bilo občinski upravi že zdavnaj nakazanih precej milijonov, ni o začrtanih gradnjah ne duha ne sluha. Izmed javnih del je gotovo najvažnejša nova šola v Zgoniku. Na županstvu smo zvedeli, da gradbeni načrt sploh ni odobren, kar pomeni, da poslopje prav gotovo ne bo dokončano do prihodnjega šolskega leta.

V gospodarskem načrtu je bilo občini lani nadalje nakazanih več milijonov za ureditev in asfaltiranje naslednjih cest: Zgonik — Salež, Salež — Bajta in avtocesta — Devinščina. Tudi ta dela niso še bila oddana na dražbi, čeprav so načrti že zdavnaj izgotovljeni.

Iz vsega tega izhaja, da nekaj ni v redu. Vse kaže, da tehnični urad v Trstu po nepotrebnem zavlačuje reševanje mnogih važnih del in s tem prizadeva precejšnjo škodo našemu gospodarstvu.

FERNETIČI

V listu smo že večkrat pisali, da je na Fernetičih nujno potrebno postaviti javno telefonsko govornico. Kot smo poročali, se je občinska uprava dogovorila z Uradom za tujski promet in z nekaterimi drugimi ustanovami, da se stroški za napeljavo telefona porazdele na enake dele. Postavka v občinskem proračunu je bila odobrena in denar je na razpolago, a zdi se, da so ostale ustanove na dogovor pozabile in zato je naša vas še vedno brez telefonske govornice.

Razume se, da to odlašanje ogromno škoduje ne samo koristim naše vasice, temveč delno tudi splošnemu gospodarstvu ozemlja. Zaradi državne meje je namreč pri nas velik blagovni in osební promet, ki se seveda ne more učinkovito razvijati, če razni poslovni ljudje nimajo na razpolago telefona.

Avtomobilski klub (ACI), ki je imel svoj urad na tukajšnjem obmejnem prehodu, se je pred kratkim preselil v poslopje bivše cararnice.

NOVA STAVKA

V petek se je v ladjelenici Sv. Justa v Trstu pričela splošna stavka. Delavci so naslednje dni sicer šli na svoja službena mesta, a niso prijeli za delo. Stavka se bo nadaljevala, dokler se uprava ne odloči izplačati delavcem zaostanke ter za bodočnost zagotoviti redno proizvodnjo.

KROZEK MLADIH IZOBRAŽENCEV - TRST

vabi na sestanek, ki bo v petek, 11. aprila, ob 20.30 v Ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je predavanje dr. Joža Bitežnika:

DRUŽINA, STEBER SLOVENSTVA

Po predavanju pomenek o bodočem delovanju.

ZGODBA »O VROČIH GLAVAH«

Generalni komisar Palamara je prejšnji teden sklical sestanek vseh županov in predstavnikov političnih strank, da se pomenijo, kako naj poteka volilna borba. Udeleženci so med drugim sklenili, naj bo med posameznimi volilnimi zborovanji, določenimi za isti trg ali kraj, četrta ure presledka.

Temu sklepu se je upr. edino zgoniški župan g. Pirca ter predlagal, naj bo med dvema volilnima govoroma v njegovi občini vsaj pol ure odmora. Predlog je utemeljil, češ da so v Zgoniku nekatere »vroče glave«, ki utegnejo povzročiti kakšen nered.

Izjava g. Pirca je presenetljiva vse prisotne, ker je župan, čeprav morda nehote, svoje občane javno prikazal kot velike nestrpné, ki nimajo najosnovnejšega pojma o demokraciji. Enak vtis o Zgončanih je odnesel tudi generalni komisar Palamara, ki je predlog župana Pirca odbijal, češ da morajo tudi ljudje v Zgoniku končno postati politično strpní ter spoštovati politično prepričanje svojega bližnjega.

Prepričani smo, da prebivalci zgoniške občine Palamarovih naukov o strpnosti ne potrebujejo, saj jih vendar ne moremo primerjati s kakimi vročerkvimi Južnjaki! Župan Pirca pa, če hoče drugič obrniti nase pozornost javnosti, naj raje govori o čem pametnem, ne pa da prihaja na dan z izjavami, ki so neresnične ter škodujejo ugledu ne samo Zgončanov, temveč vseh slovenskih podeželanov!

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI OBČINSKI SVET

Naš mestni svet je imel prejšnji teden dve seji. Na prvi so mestni očetje končno spravili pod streho novi pravilnik o pravnem in gospodarskem položaju občinskih uslužbencev. Pravilnik je bil sprejet le s 23 glasovi demokristjanov. Vsi predlogi, ki so jih stavili predstavniki drugih političnih skupin, zlasti socialisti: demokrat dr. Pedroni in slovenska svetovalec gg. Rudi Bratuž in dr. Šfiligoj, so bili zavrnjeni. Ob tej priliki mimogrede omenimo, da se nam ne zdi prav, da se tretji slovenski svetovalec g. Albin Šuligoj tako redko udeležuje občinskih sej. Zato sodimo, da bi moralo zastopstvo Slovencev v občinskem svetu to zadevo urediti.

Na zadnji seji je svet razpravljal tudi o javnih delih, zlasti o otvoritvi petero novih delovišč, ki bodo popravljala razne ceste ter izvedla pogozdovanje. Gre v prvi vrsti za popravo cest, ki vodijo iz Podgore in Ločnika na Kalvarijo. Za ta dela bo občinska uprava potrošila nekaj nad 12 milijonov.

Svet je med drugim odobril tudi zgradnjo nove telovadnice v ljudski šoli v ulici Capuccini. Zanj bodo izdali 20 milijonov.

Mestni očetje so odobrili izplačilo 50 tisoč lir za javne telefonske govornice v Ločniku, Pevmih, Štandrežu in Podgori ter odobrili ojačenje razsvetljave v ul. Calvario.

POKRAJINSKI SVET

V soboto preteklega tedna je zboroval pokrajinski svet. Predsednik dr. Culot je najprej pozdravil novega slovenskega pokrajinskega svetovaleca dr. Andreja Maccuzzija.

Nato je svet izčrpno razpravljal o važnem vprašanju cestnega omrežja v goriški pokrajini. O tem je izčrpno poročal odbornik dr. Zaretti. Prebral je glavne določbe zakona, ki predvideva strošek 180 milijard lir za ureditev cestnega omrežja po vsej državi. Po novem načrtu naj bi nekatere današnje pokrajinske ceste postale državne, nekatere občinske ceste pa naj bi se popokrajinile. Razne občine naše pokrajine že zdavnaj zahtevajo da se njihove ceste popokrajinijo. Teh poti je skupno 38.

Stroški, ki bi bili potrebni za primerno ureditev, razširitev in asfaltiranje vseh teh cest, bi znašali 830 milijonov. Odbornik je v poročilu navedel tudi glavne cestne žile, ki bi prešle pod pokrajinsko upravo. Na prvem mestu je omenil danes še občinsko cesto Štandrež — Sovodnje — Rubije — Zagraj. Ta vest bo vsekakor razveselila tudi prebivalstvo naših slovenskih vasi, zlasti Sovodenjce, ki se iz leta v leto poleti dušijo v oblikah cestnega prahu. Isto velja tudi za ceste v Dolenjah in Mirniku.

Slovenski svetovalec g. Miladin Černe je poudaril potrebo, da se podržavi cesta Devetaki-Doberdob-Selec, ki je zelo prometna, saj vozijo po njej tudi številni tovorniki iz Jugoslavije. Podržavi naj se tudi cesta Gorica - Oslavje - Števerjan, medtem ko naj se cesta skozi Grojno popokrajini.

MINISTER TAMBRONI V GORICI

V zadnji številki smo poročali o volilnem shodu notranjega ministra Tambronija, ki je bil predpreteklo nedeljo v gledališču Verdi. Ko je živahno polemiziral s komunisti, je minister izustil tudi krilatice, da krščansko-

demokratska vlada skrbi za narodno manjšino z dejanji in ne z besedami. Nehote se ob tem spomnimo tudi na bežno izjavo pokojnega De Gasperija, ki jo je izustil z balkona goriškega magistrata Pokojni državnik je tedaj izjavil, da smo tukajšnji Slovenci lahko zadovoljni, da živimo v svobodni in demokratski Italiji.

S takimi bežnimi izjavami se nikakor ne popravijo vnebovpijoče krivice, ki jih je doživela in jih še doživlja naša narodna manjšina v Italiji.

Popravite nam prehudo krivico, ki ste jo zadali s Palamarovim odlokom našemu šolstvu, ko ste ga oropali za 300 otrok slovenskih optantov! Vrnite nam najlepša poslopja v mestu, ki so bila nekoč naša last, pa so po zaslugi fašističnega terorja še danes v vaši posesti! Pošteno nam povrnite ogromno škodo, ki smo jo imeli zaradi nasilnega uničenja našega združništva. Naš račun je velik in enkrat ga boste morali do zadnjega vinarja poravnati. To zahtevajo načela resnične demokracije in krščanstva. Bežne krilatice pa nič ne zaležejo, če so v nasprotju s stvarnostjo!

KANDIDATURE GLAVNIH STRANK

Krščanska demokracija je že določila za svojega goriškega kandidata v poslansko zbornico g. Mihaela Martino, za senatorja pa ing. Vallaurija. Socialna demokracija kandidira za poslanca profesorja Zucallija in g. Bassa, odvetnika dr. Devetaga pa za senatorja.

Komunisti kandidirajo za poslance gg. Polletta, R. Franca, Antonijo Comar in Števerjana, Franceta Komica, za senatorja pa g. Pellegrinija.

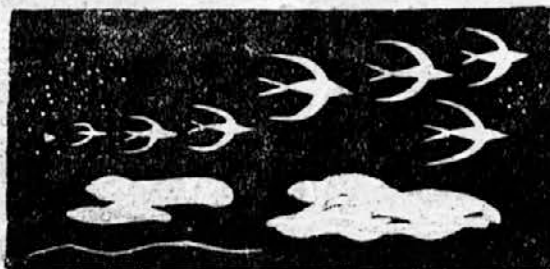
IZ ŠTMAVRA

Zvedeli smo, da je na zadnji seji mestnega sveta bilo odobreno delovišče, ki naj zgradi novo cesto za bližnji kamnolom. Obnove sabotinskega kamnoloma se najbolj vesele naši izkušeni kamnoseki.

Ko so mestni možje na zadnji seji razpravljali o prispevku za javne telefonske govornice, se je svetovalec Madriz spomnil tudi Štavra in predlagal, naj se ta naprava postavi tudi v naši vasi.

Z OSLAVJA

Na Oslavju orjejo z dvema velikima traktorjema že nekaj dni nekatera zemljišča. Orjaka prevračata zemljo tudi na »Brjaču«. Prodirata celo v globino enega metra. Dolej so se traktorjev pri izravnanju tal poslužili štirje večji posestniki. Ker pa bodo zgledu teh naprednih gospodarjev gotovo sledili še mnogi oslavski posestniki, sodimo, da bodo oslavska tla v bližnji prihodnosti zelo spremenjena. Globoko preorana zemljišča bodo posadili s trtami.

IZ ŠTEVERJANA

Na prvi seji je novi upravni odbor števerjanske kmečke bolniške blagajne izvolil za predsednika g. Cirila Klanjščka, za podpredsednika so pa izbrali g. Antona Klanjščka. V ožji odbor so bili izvoljeni Zdenko Terčič, Jožef Humar in Avgust Štekar.

V preteklem tednu je imel naš župan zopet daljši razgovor z goriškim prefektom. Pri tej priliki mu je gotovo položil na srce premmoge potrebe naše občinske uprave, ki večkrat ne najdejo pri oblastvih takega razumevanja, kot bi pričakovali.

Pred kratkim je ponovno prišel med nas znani predavatelj profesor Ivan Teuerschuh iz Trsta. O perecih družinskih in vzgojnih vprašanjih je najprej govoril očetom in materam, nato našim dekletom in fantom.

IZ PODGORE

V ponedeljek prejšnjega tedna je umrl 75-letni domačin Andrej Brešan, ki je užival med nami obče spoštovanje. Na razvoj njegove boleznij je med drugim kvarno vplivala tudi prezgodnja smrt njegovega sina. Ta je dve leti po vojni podlegel posledicam hude boleznij, ki si jo je nakopal v nemškem vojnem taborišču. Plemenitega pokojnika smo pokopali v sredo prejšnjega tedna. Naj mu sveti večna luč! Njegovi užaloščenji družini izrekamo globoko sožalje.

IZ DOBERDOBA

Predpreteklo nedeljo je imela naša Kmečka posojilnica redni občni zbor. Letos je praznoval važni denarni zavod obenem 50-letnico. Udeleženci so z zanimanjem poslušali gg. Mihaela Ferletiča in Andreja Lakoviča, ki sta po božji dobroti dočkala 50-letnico posojilnice. Bila sta l. 1908 med njenimi ustanovitelji. Gospod Andrej Lakovič nam je povedal, da je imela posojilnica v začetku le 20 članov, ki so pozneje narasli na 40, medtem ko jih je danes 130, kar pa je še vedno premalo.

Gospod Miha Ferletič pa je v živi besedi priklical v spomin kalvarijo posojilnice za prve svetovne vojne. Njene knjige so romale iz Doberdoba v Ljubljano, od tu v Gorico in po vojni nazaj v Doberdob. Zopet smo bridko občutili, kako strahoten udarec je zadal fašizem nekoč cvetočemu goriškemu združništvu. Zadržni zvezi v Gorici, matici vseh podeželskih zadrug, pri kateri je bila včlanjena tudi doberdobska posojilnica, je Musolini postavil komisarja v osebi inženirja Cacesaja, ki je postal grobokop slovenskega združništva.

Udeleženci občnega zbora so z odobravanjem poslušali poročilo sedanjega predsednika g. Jožefa Gergoleta. Navdušeno so sprejeli njegovo zamisel o ustanovitvi prepotrebne mlekarke zadruge, saj je v doberdobski občini nad 800 glav goveje živine.

Naj končamo poročilo o občnem zboru s pozivom na vse naše družinske poglavarje, da se toplo oklenejo svoje zadruge in v njo polnoštevilno včlanijo.

KULTURNA PRIREDITEV

S.K.A.D. je priredilo v soboto klavirski večer. Sedemnajstletna pianistka Marjana Bolko iz Trsta je izvajala razne Beethovne, Chopinove in Debussyjeve skladbe ter glasbeno delo Marka Tajčevića Sedem balkanskih plesov.

Mladi umetnici se goriški Slovenci iz srca zahvaljujemo za lep kulturni večer.

Beneška Slovenija

ŠEMPETER SLOVENOV

V nedeljo, 23. marca, so v Šempetru Slovenov ob navzočnosti mnogih oblastnikov slovesno proslavili 80-letnico učiteljskega »Irene di Spilimbergo«. Zakaj je bilo leta 1878 učiteljske v naši skromni vasi ustanovljeno, je vsem znano. In to je bilo ob proslavi ponovno poudarjeno tako v časopisih kot v govorih.

Šola je zaradi svojega »vzvišenega« postavljanja — beri raznarodovanja — uživala ves ta čas naklonjenost vlade. Velikih uglednosti so bili deležni tudi dijaki, kar je imelo za posledico, da so se v zavodu šolali ne samo dijaki iz naših krajev, temveč iz vse Furlanije ter ostalih pokrajin. Zato ni čudno, če ima skoraj vsaka družina v nadiških dolinah vsaj po enega učitelja, četudi so mnogi izmed njih brez službe. Iz tega zavoda je doslej izšlo kar 1991 učiteljev.

Ob 80-letnici učiteljskega moramo na žalost ugotoviti, da je zavod povsem dosegel svoj namen. Iz src dijakov so vzgojitelji izruli ljubezen do materinega jezika in slovenske narodnosti.

Zdi se pa, da z dosedanjimi uspehi še niso zadovoljni, kajti tako v časnikih kot v govorih so spet poudarili, da mora učiteljske zaradi svojih vzvišenih namenov v naših krajih v bodočnosti uživati še bogatejšo pomoč vlade.

Tudi odlične osebnosti, med njimi videmski nadškof ter njegov generalni vikar, senator Pelizzo, pokrajinska svetovalca Olivieri in Adriana Brollo - Sellan in vsi ostali so na proslavi podčrtali važnost tega janičarskega šolskega zavoda. Slavnostni govornik je bil ravnatelj Passone. Po kratkem pozdravu senatorja Pelizza je ravnatelj orisal zgodovino učiteljskega in poudaril potrebo, da se zavod zaradi vedno večjega števila dijakov razširi. Nujna naj bi bila zlasti poslopje za srednje šole in internat. Ob tej priliki so otvorili tudi večjo dvorano, posvečeno padlemu učitelju domačinu Aldu Cosmaciniju, ter novo igrišče. Proslave se je udeležilo nad 800 oseb.

IZ TRČMUNA

Pred letom dni je trčmunski župnik g. Franc Čičigoj šel, kot znano, za kratko dobo med izseljence v Švico. Škofija je na njegovo mesto takoj začasno imenovala nekega laškega duhovnika, ki pa ne razume jezika vernikov. Ti so zato takoj pokazali svojo nezadovoljnost: novemu duhovniku niso hoteli izročiti ključev župnišča, zapustili so cerkev ter poslali videmskemu nadškofu pismo, ki so ga podpisali hišni gospodarji. V njem so nadpastirja prosili, naj takoj pokliče iz Švice g. Čičigoja, ker njegov namestnik v čisto slovenski vasi, kjer je mnogo starčkov in otrok, nevesečih italijanščine, nikakor ne more izvrševati svoje službe. Nastop vernikov pri nadškofu ni žal imel nobenega uspeha. Toda iz poteka dogodkov v zadnjih tednih se zdi, da ravno škofija ovira povratek postavnega župnika v svojo faro. Kaže nadalje, da je škofija nalašč poslala na Trčmun laškega duhovnika, da izpodrine slovenskega župnika. Ne smemo pozabiti, da je sam videmski nadškof prav v trčmunski cerkvi javno in na surov način prekinil molitev v slovenskem jeziku in jo sam glasno nadaljeval

v italijanskem. S tem je dal veliko zadoščenje urednikom Messaggera Veneta, ki je že prej dnevno delil novemu nadškofu nauke o duhovnem pastirstvu v slovenskih župnijah. S škofovim nastopom je bil zlasti zadovoljen cepletiški gostilničar in trgovec ter bivši fašistovski aktivist. O njem vsi dobro vedo, da je ob pogrebu msgr. Trinka pobalinsko razgrajal in da danes vodi zahrbtno borbo proti trčmunskemu slovenskemu župniku g. Čičigoju.

V zadnjem času se je v tej zadevi namesto Messaggera oglašil Gazzettino. Ta razglasa svetu, da so »zastopniki« Trčmuna od nadškofa zahtevali, naj v njihovi fari ostane kot stalni župnik sedanji laški duhovnik, češ da vaščani slovenskega duhovnika ne marajo. List je seveda pozabil povedati, kaj so zahtevali in še vedno zahtevajo resnični in pravi zastopniki trčmunskih vernikov. Zdi se pa, da duhovno pastirstvo na Trčmunu vodi imenovani cepletiški trgovec in da mu laški duhovnik samo pomaga rušiti slovenskega župnika. Podpira pa ju Gazzettino, ki ga zadnje čase vedno bolj »skrbic« blagor duš iz nadiških dolin.

Vse kaže, da se bo koozijska komedija ponovila. Kdo bo odgovoren za neslogo, ki bo brez dvoma pogubno vplivala na versko življenje ene najuglednejših župnij v Beneški Sloveniji?

IZ ČEDADA

Ko se naši ljudje v zimskem času znajdejo v domačem in priljubljenem Čedadu, se pogovarjajo, kam spomladi pojdejo na sezonsko delo. Delo doma žal ne da več primerne dohodka, ki bi zadostoval za družinske potrebe. Francija jih ne privlačuje več, ker so tamkajšnje razmere dokaj čudne in zalužek postaja čedalje bolj negotov. V Belgiji za sedaj nočejo novih priseljencev, ker so

vse zaloge premoga polne in vse kaže, da bo to industrijo zajela kriza. V Švico se tudi težko preriješ, ker vse sili vanjo. Doma pa so gospodarske razmere vedno težje in v hribovskih vasicah ljudje ne morejo več dihati. V Dolenjem Mersinu in v Matajurju so zaprli mlekarne. Mleko prodajajo nekemu prekupčevalcu, ki ga prevaža z avtom v Furlanijo. To pomeni, da tudi živinoreja propada. In vendar bi bil čas, da bi vlada z učinkovitimi ukrepi zajezila množično izseljevanje, ker bodo drugače nekoč naše cvetoče doline postale duhomorna pustinja. Bližajo se državne volitve in prerokki raznih strank bodo oživel našo dolino in hribe z navadnimi obljubami, ki jim naši ljudje ne verjamejo več.

SLOVENSKI SLIKARJI V VIDMU

V nedeljo dopoldne so na slovesen način otvorili v Vidmu slikarsko razstavo slovenskih umetnikov iz Ljubljane. Nameščena je v dvorani Ajace v občinski palači. Svoja dela so razstavili Stojan Batič, Zdenko Kalin, Boris Kobe in Marij Pregelj. Slovesne otvoritve so se udeležili predstavniki videmskih oblastev, zastopniki jugoslovanskega konzulata v Trstu, številni italijanski umetniki in nekateri zastopniki političnih skupin.

V imenu videmskega župana je izrekel pozdrave dr. Bonetto, želeč, da bi razstava žela odličen uspeh. V lepem nagovoru je poudaril univerzalnost umetnosti, ki ne pozna nobenih državnih meja. Zato je največja sila, ki druži narode.

Za njim je spregovoril priznani umetnostni kritik Manzano, ki je ob priliki razstave furlanskih umetnikov v Ljubljani obiskal slovensko glavno mesto. Poročal je o lepem sprejemu, ki so ga bili deležni furlanski umetniki v Ljubljani. Zato je želel, da bi se tudi Videm na enak način oddolžil slovenskim razstavljalcem.

To se bo tudi gotovo zgodilo, kajti videmski Furlani so mnogo bolj širokosrčni in uvidni kot mnogi vodilni in odgovorni Italijani na Goriškem in Tržaškem.

28

V SONCU IN SENCİ

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Zaupnik dveh taborov

Že ko so izbruhnile sovražnosti, je Elizabeta šla z otroki na Ogrsko. Njeno prejšnje zблиževanje z madžarskimi politikami se je zdaj izkazalo za koristno. Nevarnost je namreč bila, da se bodo Madžari po pruskih zmagah spet uprli. Na to je tudi delal Kossuth, ki je živel v pregnanstvu v Italiji. Ko je pa prišla Elizabeta v ogrsko prestolnico, sta jo že pričakovala na postaji Andrassy in Deak; ta je v svojem poštenju izjavil, da, če so se Madžari obračali na cesarico, ko je bila dinastija na trdnih nogah, tudi v nesreči ne smejo stati ob strani. Sama cesarjeva mati Zofija je potrdila, da Elizabetina naklonjenost do Madžarov hodi sedaj zelo v prid Habsburžanom. Mlada cesarica je nehote postala posrednica med Ogrji in cesarjem. Mož se ji je v nesreči resnično smilil. Tudi pisma obeh iz te dobe kažejo pristržno medsebojno navezanost.

Elizabeta je v tistih usodnih urah za monarhijo res pokazala nekaj politične zrelosti. Grof Andrassy ji je razložil stanje na Ogrskem in jo naprosil, naj posreduje za sprejem na dvoru. Cesarica je možu brž pisala: »Če odrečeš sprejem in v zadnji uri nočeš poslušati nepristranskega nasveta, ravnaj v škodo nas vseh. Potem Te ne bom več nadlegovala in mi ne bo preostalo nič drugega, kakor da bom nekoč Rudolfu (— t. j. prestolonasledniku —) povedala, da sem vse storila, kar je bilo v mojih močeh, in da njegove nesreče nimam na vesti.«

Naslednji dan je Franc Jožef poslal odgovor: »Angelj moj, prosi prav vdano Boga, da bi me razsvetlil, kaj moram storiti in kaj je moja dolžnost. Za danes torej pričakujem G. A.« Zadnji črki pomenita: grofa Andrasya. Led je bil torej prebit.

(Dalje)

Iz dnevnika

Alojz Rebula

5. marca

Znanec, ki je izšel iz italijanske sredine, a se je potem imenitno naučil slovenščine (ko bi v kakšni Ljubljani vedeli, koliko naših ljudi tukaj na periferiji je prišlo do znanja slovenščine iz nič, z lovljenjem najpreprostejših izrazov, z dolgoletnim ljubezenskim srkanjem materinščine iz knjige, iz radia, iz pogovora), ta znanec mi je torej ob nekem italijanskem tekstu rekel: »In vendar je tako, da v naši slovenščini ne moreš vsega povedati!« Oporekal sem mu, a potem sem se tudi sam zamislil.

Oporekal sem znancu, da bi slovenščina ne mogla česar koli prevesti iz italijanščine, pa čeprav ima ta za sabo svojih sedem sto let nepretrganega literarnega razvoja. Med Slovenci je bil vsaj eden, za katerega je ni bilo stvari, ki je ne bi znal imenitno slovensko povedati, Oton Župančič. A to, nad čemer sem se potem sam s seboj zamislil, je naša današnja slovenščina, slovenščina naših časopisov, kulturnih rubrik in književnih revij. Ne vem, zakaj mi ne gre iz glave občutek, ko da se je ta naša slovenščina nekam razvrednotila, se manjvredno kolektivizirala, nekam nehala biti ustvarjalni jezik s pečatom doživljajoče osebnosti, z ostrino išočega uma, s prizadetostjo zavzetega čustva. Tako strašno neosebna je postala, to je vse. In naj gre tudi za nekrolog znanemu kulturnemu delavcu, ki ga piše človek iz njegovega najbližjega okolja, je tisto pisanje tako šablonsko, birokratsko, brez iskre nekega osebnega odnosa. In tu ne bi primerjal recimo kakšnega Giorna, pri katerem je vsak dopisnik literat, s kakšnim slovenskim dnevnikom, pa čeprav ima ta nad petdeset sodelavcev, saj Slovenci menda še nismo imeli res kvotirane kadra časnikarjev. Žalostno je to, da bi jo v primerjavi s kakšnim Giornom skupila tudi marsikatera slovenska kulturna revija, začeniš z osrednjo Našo sodobnostjo. In tu niti ne mislim na kakšno kulturno razgledanost, na kakšen čut za aktualnost, ampak preprosto na kulturno pisanje, na slog. Žalostno je zlasti to, da se je naša slovenščina razosebila predvsem pri pisateljih. Ondan je neki slovenski literat dal v ljubljanskem časopisu tipičen primer tiste pol prebrisane umetnosti, da v dolgi koloni, napisani v prijetno tekočih stavkih, ne poveš ničesar. Besede zaradi besed, neobvezna uradniška sintaksa, neprizadeto vezanje, kakor bi sejal pesek: črka, ki ubija.

Zato bi rad odgovoril tistemu znancu: v našem jeziku je prevladala črka, zato tisti občutek izraznega uboštva. Pojdi k Cankarju! Glej, koliko tehta beseda, doživeta, predoživeta beseda pri Cankarju! Saj ni zastoj rekel o sebi, da je tolikokrat zalučal pero v kot, ko se je upiralo bogastvu srca.

Cankar!

Od koder koli naj človek zagrabi problem naše kulture, se mora nehote povrniti k nje-mu. In čimbolj mislim, tembolj se prepričujem, da je on ne samo največji izraz slovenstva v dvajsetem stoletju, ampak vogelni kamen vse naše duhovne zgradbe. V njegovem delu je shranjena mera, po kateri naj se v naši kulturi izmeri resnična vrednota izven enodnevnih konjunktur. V njem je enkrat

za vselej podan razpon, do katerega naj gre vskladitev naroda s človeštvom. V Cankarju je velik, za naš slovenski pogoj skoraj še prevelik vzor, v tem veku konformizma.

13. marca

Sneg je to zimo že četrtili pobelil Opčine. Tokrat je zapadel v tihi puhasti povodnji, ki je visoko obrobila ograje, oblazinila strehe in drevesa in potopila to starinsko-neonsko predmestje v neko davno podeželsko preteklost. Zdelo se mi je, da so tam okrog tramvajske postaje v tistem snežnem objemu celo glasovi ljudi odmevali drugače kakor v zaprtem, privzdignjeni v neko novo človeško razumevanje. Tudi voznja v tramvaju ni bila kakor vsak dan. Ko je tramvaj pod Konknelom zavozil med zasneženo grmičje, se je bralo na obrazih potnikov občutje vesele

avanture. Prav tako novo je bilo tudi mesto tam spodaj, kjer je sneg kakor iztrgal vse tiste neštevilne strehe iz mestne brezimnosti, jih po vrsti zindividualiziral, da so dajale vtis ogromnega belega taborišča, pripravljene za čez morje. In ko je bil tramvaj na Kolonji, nad hrastovjem v snegu, navpično nad mestom, spet dvojezični vzkliki začudenja. Kogar koli bi bil vprašal za vtis, bi bil odgovor nedvomen: kako lepo! Imel bi enako priznanje od vseh, od zagrenjeno zamišljene služkinje, ki si iz športnega dnevnika na vse zgodaj teši svojo nogometno lakoto, do študentk, ki razpoloženo obirajo svojega profesorja, do sprevednika, ki se že neštetič v svojem življenju poganja s torbo na prsih skozi gnečo za listki. Je torej lepota tako

subjektivna, tako stvar posameznih okusov, če bi bil ob tako preprostem vremenskem pojavu tako lahek plebiscit zanjo?

15. marca

Ko pregledujem stare papirje, naletim na pismo, ki sem ga nekoč skrbno spravil. Gre za zelo kratek dopis, ki mi ga je v uradni zadevi poslal akademsko izobražen človek, še na prvih klinih družbenega uveljavljanja, nekoč mogoče »narodni voditelj«, borec za narod in idejo. V petih tipkanih vrsticah sem z rdečo tinto podčrtal dvanajst slovničnih napak. In tisti dopis sem skrbno shranil prav zaradi teh slovničnih napak. Zanimivo spričevalo nekega človeškega tipa, pri katerem morejo biti narod, ideja in take reči — sodeč po njegovem odnosu do materinega jezika — le bluff, pa naj bo tisti človek stokratni dr., prof. ali ing. Tale dopis naj kar ostane med papirji kot svojevrstna trofej.

Nekaj podobnega je z listom, ki ga dobivam. Ta naj bi bil zastopnik skrajnega slovenskega nacionalizma. Njegova slovenščina pa je taka, da se je Bog usmili. Tako bi najraje rekel: kaj bi zaenkrat s slovensko usodo, gospodje, najprej v roke slovensko slovnico!

19. marca

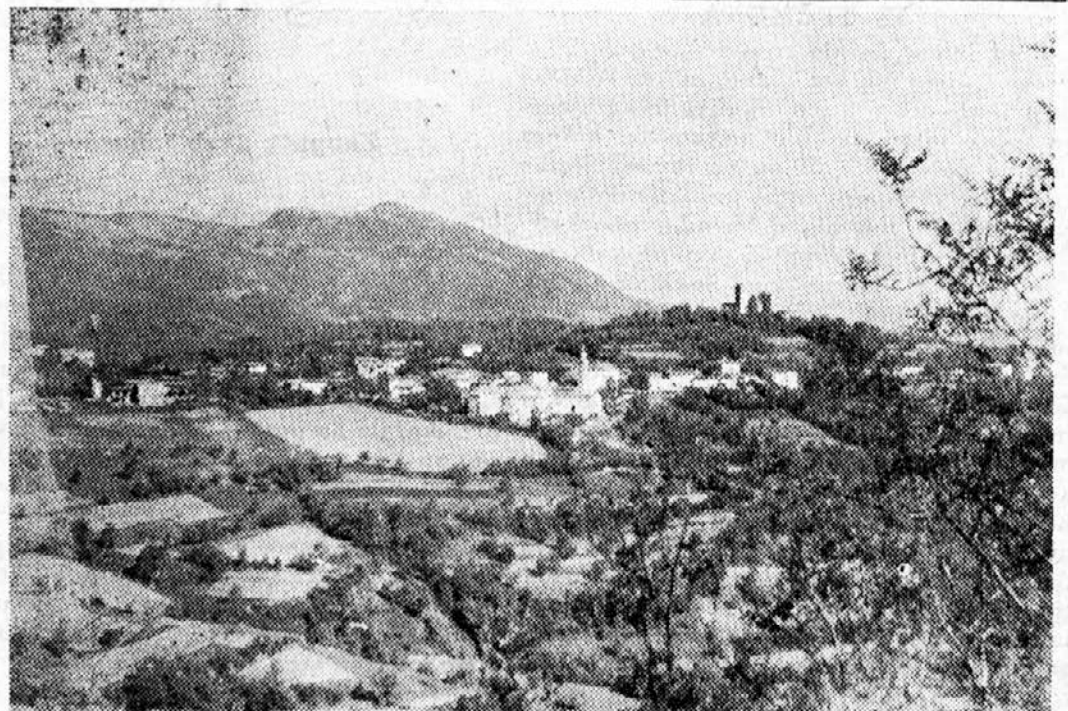
Zunaj, na svetlem, neki igrivi marčni veter raznaša sem ter tja po gmajni novo predpomladno toploto. Na prisojnem v dolinicah so med zadnjimi krpicami snega zarumenele v šopkih marjetice. Tam zgoraj prihaja pomlad v dimnatih belih oblakih nad griči. In naj tudi zvoni mrtvemu, zvon kliče v veliko noč...

Tema, tišina, negibnost.

Jama sto šestdeset metrov pod zemljo ne pozna časa.

V razsvetljava pol skritih fluorescentnih žarnic se visoki strop vleče navzdol v globino v čudovitih škrlatnih, zelenih in belih brokatih. Ogromna okrogla votlina na dnu daje vtis pol razsvetljenega antičnega pokopališča: izžlebičene skale, ki padajo v gubah okamenelih zastorov, čez ves strop kap-

(Nadaljevanje na 9. strani)

Pogled na goriška Brda

Zgodba o velikonočni zgodbi

E. A.

»Napišite nam no kakšno zgodbo za velikonočno številko!« mi je rekel urednik Novega lista.

Obljubil sem mu. Morda zato, ker je bilo do velike noči še nekaj tednov in sem mislil, da mi bo do takrat že prišlo kaj primernega na misel.

Dnevi pa so hitro minevali, ne da bi se bil lotil pisanja. Tupatam me je urednik Novega lista obzirnno spomnil: »Ali kaj mislite na velikonočno številko?«

»Seveda mislim,« sem dejal. »Zgodbo imam že v glavi, samo sestri bo treba in jo napisati.«

»Odlično!« se je ironično nasmihal izkušeni urednik. »Potem pa kar sedite in jo napišite!«

»Jutri ali pojutrišnjem jo bom pa res,« sem mu zagotovil in bil vsakokrat tudi trdno odločen, da bom tako storil, ker me je jezil tisti njegov ironični nasme. Toda minevali so dnevi, zgodbe pa le nisem napisal, ker nisem imel časa in ne snovi.

Prišel je cvetni teden in namesto ironije se je začela pojavljati na urednikovem obrazu zaskrbljenost.

»Kako je z našo velikonočno zgodbo?« me je spraševal.

»Pol je imam že napisane,« sem se zlagal.

Najbrž mi ni verjel (kateri urednik pa tudi verjame takšnim zagotovitvam?), a kot popoln gentleman in svetovnjak tega ni pokazal, ampak me je na pol zaskrbljeno, na pol zaupljivo potrepljal po ramenu:

»No, pa napišite še tisto drugo polovico in mi jo prinesite, pa čimprej!«

Prišla je cvetna nedelja, jaz pa še vedno nisem imel napisane velikonočne zgodbe in tudi ne snovi zanjo. Prihajalo mi je na misel to in ono, toda bodisi da snov ni imela nič opraviti z veliko nočjo, ali pa je bila tako prisiljena in obrabljena, da me je bilo sram samo pomisliti, da bi mogel spraviti kaj takega na papir.

Na cvetno nedeljo opoldne sem se zamišljen sprehajal po Narodni cesti na Opčinah ali pravzaprav od bara do bara in iskal navdiha v skodelicah črne kave, ko sem srečal gospo Bianco, ki je šla z malo Vido od opoldanske maše.

»Kako je že zrastle ta punčka!« sem rekel. »Koliko pa je že stara?«

»Tri leta bo imela kmalu,« je rekla gospa Bianca.

»Ni mogoče, saj se mi zdi, da je bilo šele lani, ko sem vama bil za pričo pri poroki!«

»Pa je le res. Tako hitro minevajo leta,« je rekla gospa Bianca nekoliko melanholično, čeprav njena rožnata lica in živi temni kodri, ki so ji silili izpod rute, niso kazali, da bi si že morala delati skrbi zaradi let.

To sem ji tudi povedal, čeprav sem bil prepričan, da to sama ve.

»Kakšna škoda, da ne maraš čokolade,« sem rekel Vidici, »drugače bi ti kupil čokoladni pirh. Povedali so mi, da je ne maraš. Ali je res?«

»Ni res! Jo maram,« je hitro odvrnila Vidica v najlepšem openskem narečju; užalilo jo je, kako morejo širiti ljudje o njej take neresnične vesti.

Tako sem jo prijel za ročico ali pravzaprav ona mene in sva stopila v slaščičarno kupiti pirh. (Pa nikar ne mislite, da sem si izmislil ta čokoladni pirh samo zato, ker pač spada v velikonočno zgodbo. Kdor ne verjame, naj gre vprašat v slaščičarno Čokove gospe na Opčinah, pa mu bodo gospodične v njej lahko povedale, če je res ali ne, da je na cvetno nedeljo proti poldnevu gospod v dežnem pla-

šču — ker je namreč deževalo — kupil tam čokoladni pirh za ljubko, živahno deklico z rdečo kapico, ki ga je za roko pripeljala v slaščičarno).

»Pridite nas kaj obiskat,« me je povabila gospa Bianca, ko sva se vrnila iz slaščičarne. »Dolgo časa vas že ni bilo.«

Obljubil sem, kot že tolikokrat, ne da bi bil resno namenjen, da bom obljubo držal.

»Danes popoldne bomo doma, ker dežuje,« je še rekla, ko smo se poslovili.

»Danes pa res ne bom mogel priti, gospa, ker imam neko nujno pisanje,« sem se opravičil.

»No, pa drugič, ko boste imeli čas. Bojan bo zelo vesel, če boste prišli. Vedno se pritožuje, da vas ni nič več blizu.« Prijetno jo je bilo poslušati, ko je govorila slovensko, mehko in počasi, z openskim naglasom.

»Bom že prišel, brez skrbi. Če ne prej, pa za veliko noč,« sem obljubil.

Po kosilu sem poslal ženo spat in se spravil pisat, a mi ni šlo. Že za naslov sem porabil tri liste papirja. Zunaj je deževalo in sivkasta, neprijetna megla se je vlekla preko vrto. Kdo bi mogel v takem pustem vremenu in razpoloženju pisati vedro zgodbo o veliki noči.

Kako poldruge uro sem si napenjal možgane, nato pa sem se naveličal. Oblekel sem si dežni plašč in sklenil, da se malo sprehodim, da si osvežim misli. Po tihem sem odprl vrata spalnice. Slišalo se je le enakomerno, globoko dihanje. Tako sem jih spet tiho zaprl in se odpravil ven.

Ceste so bile prazne, gostilne pa polne. Iz njih je prihajal vreščec glas televizijskega sprejemnika, ki me je že na pragu nekega bara obrnil nazaj. Tedaj sem se spomnil povabila gospe Biance in prejšnjih vabil njenega moža ter se odpravil k njima.

Stanujeta tam onstran Brdine v stari hišici, ponižni in lepi, zidani iz kraškega kamna in rožnato pobarvani. Zada je velik vrt in mala Vidica ima dovolj prostora za igranje, pa ga bo še dosti ostalo tudi za brata, ki ji je obljubljen, kot mi je tisto popoldne zaupala.

Ko smo sedeli pri črni kavi, mi je nenadoma prišel navdih.

»Kaj pa, če bi namesto velikonočne zgodbe napisal kar vajino zgodbo!« sem rekel. »Kako sta se spoznala in vzljubila, kako sta se vzela in kako živita?«

»Pa napiši,« je rekel Bojan.

»Kar dajte,« je dejal njegov oče, ki je pestoval Vidico.

»Samo da ne navedete pravih imen,« je pristavila gospa Bianca.

»Zvon je prav gotovo posebno glasbilo. Zvon ima dušo in ima srce. Od majhnega zvončka, ki ponoči cinglja skozi vas, ko ne se duhovnik sv. popotnico umirajočemu, od zvončkov, ki zvenijo pred sankami skozi zimsko pokrajino, od zvoncev, ki na planini pojò svojo pesem črede, pa do zvonov, ki pojò iz zvonikov — prav pri vseh je njihov glas pesem njih duše, njih srca. Ob slovesnosti mogočna in praznična, ob pogrebu jokajoča in žalostna, ob nesreči klic na pomoč. Zvon čuti s človekom in človek čuti z njim...«
F. S. Finžgar (Leta mojega popotovanja).

»Kaj bi te bilo sram?« jo je podražil mož.

»To ne, pa ni treba, da bi vse Opčine vedele, kako sva se obnašala, ko sva bila zaljubljena.«

»Brez skrbi, da bom spremenil imeni,« sem obljubil.

Tako je prišlo, dragi bralci, da boste brali namesto izmišljene velikonočne zgodbe resnično zgodbo o ljubezni mladega Openca do lepega ezulskega dekleta iz openskega begunskega taborišča. Tako je bilo, če sta mi vse po pravici povedala.

On je bil osemindvajset let star in je delal kot mehanik v neki avtomobilski delavnici v Trstu, ona pa je bila prodajalka. Navadno sta se vozila z istim tramvajem v Trst in z istim tramvajem opoldne in zvečer spet nazaj. Zjutraj je ona vstopila na postaji pri semaforu in on ji je včasih odstopil prostor, če je bil voz poln. S prijaznim nasmeškom se mu je zahvalila in tisti njen sončni nasme, pri katerem so se ji zasvetili beli zobje, ga je vsakokrat ogrel. Nikoli nista ničesar spregovorila, razen »Izvolite prostor, gospodična!« in »Hvala!«, a vedno pogosteje je nanoslo, da je ona prisledla k njemu, četudi je bil še drugje prostor,

(Nadaljevanje na 12. strani)

Iz dnevnika

(Nadaljevanje z 8. strani)

niki, po tleh raztreseni stalagmiti. Ustavim se pri največjem: kakor skladvonica košar z zelenjem, zloženih druga nad drugo, tako da je teža izpahnila spodnje malo navzven.

Stalagmit je visok osem metrov.

Koliko let je morala kapljati, da se je strdil en sam milimeter apnenca?

Ko grem iz jame, premišljam o umetniškovi viziji, ki se prav tako strjuje v neprenehnem kapljanju milijonskega časa, srca...

20. marca

Koliko knjig sem že odložil, ne da bi večkrat zmogel niti do polovice. Pravzaprav je bilo že izjemno, če sem zadnja leta kakšno slovensko knjigo prebral do kraja. In zdaj tale Finžgarjeva Leta mojega popotovanja, ki so sprevergla ves moj dnevni red, da ne morem od njih...

Pisatelj sam si ni utvarjal, da bodo ti njegovi spomini naleteli samo na odobravanje. In ko govorim o knjigi, slišim celo besedo obsodbe.

Sam ne morem drugače, kakor da se pri tej zadnji knjigi očaka Finžgarja poklonim osebnosti, življenju, monumentu slovenske besede.

In med letošnjimi literarnimi nagrajenci zastoj iščem Finžgarja, ki bi samo s to knjigo zaslužil, da ga štejemo za klasika naše literature.

25. marca

Ko navijam budilko

Kaj, če je šel dan v nepovratnost.

Tako ali drugače — kaj je tvoj delež na zemlji?

Kaj, če je treba spet na generalko smrti — spat —

dovolj je bilo,

da si še enkrat slišal

'am onkraj za hribi

prihajati pomlad

iz dna gozdov.

Otrok

Večer se kobali v meglo,

odložil sem revijo

in se sklonil nad zibelko.

O, ta aksiom otroških oči...

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Maščna številka Mladike

Pred nekaj dnevi je izšla Mladika za mesec marec, ki je hkrati velikonočna številka. Uvodni članek »Velika noč« je napisal dr. Jakob Ukmar. V njem poudarja, da so »posledice odpada narodov od krščanstva kar strahotne v zasebnem in javnem življenju. Oskrunilo se je svetišče zakonskega življenja, družina je razdrta, mladina raste v divjačnosti; malo je poštenja, malo ljubezni, malo miru. V javnem političnem in socialnem življenju pa slišimo, da državni možje letajo čez morja in kontinente ter imajo konferenco za konferenco; vsi baje delajo na to, da se dvigne življenjska raven, da se spoštujejo človečanske pravice... vsi pravijo, da delajo za mir in za pobratimstvo med narodi. In vendar smemo brez pretiravanja reči, da ni bilo v prejšnjih časih toliko sovraštva, toliko krivic, toliko grozovitosti, toliko suženjsva in toliko nevarne napetosti med narodi kakor zdaj zadnja leta...« Zaključuje s tolažilno mislijo, da je nad vso to versko, moralno revščino naših dni vsemo-gočni in usmiljeni Bog, ki spreminja čase in dobe.

Egidij Vršaj obravnava v članku »Večni dvogovor« vprašanje bratstva in sovraštva, krivde in odpuščanja med Slovenci!

Zanimiv je dolg informativni članek Dušana Jakomina o slovenskih tržaških skladateljih. Vsi tisti mladi ljudje, ki sanjajo o filmu in vidijo v filmskih igralcih nekake polbogove, vzvišene nad človeško revščino in nesrečo, bi si morali prebrati članek **Mirande Zafred** V svetu sanj. Bralec se zgrozi nad tem, koliko svoj čas zelo znanih filmskih igralcev je bilo nesrečnih in so v obupu in osamljenosti napravili samomor.

Franc Jeza nadaljuje zgodovinsko povest iz časa naselitve Slovencev: Moč ljubezni. Pisatelj drugih pomembnejših prispevkov, so še **Jože Peterlin**, **Marija Klakočar**, **Marij Maver**, **Ivan Theuerschuh** in **Adela Mesesnel**. Z duhovito satiro je napisan »List iz družinskega dnevnika« **Janeza Prepeluha**. Edino pesem z naslovom »Večni nemir« je prispeval **Mirko Mazora**.

To vsebinsko ogrodje dopolnjuje obilo zanimivega drobiža o velikonočnih navadah, iz kulturnega življenja in o drugem. Vendar se zdi, da kljub vedno bogatejši vsebini in naraščajoči pestrosti, ki privlačita bralca, reviji še nečesa manjka: predvsem

Motiv iz Brd

globlji in tehtnejši članki o dogajanju doma in po svetu. Se vedno se nekoliko preveč ograjuje v precej preživelo slovensko idiličnost, ki ni isto kot ljubezen do slovenstva in iskreno iskanje specifičnih potez slovenskega življenja in človeka. V tako idiličnost se rada ogrinjata šibkost idej in strah pred svetom.

Številka je lepo ilustrirana.

5. ŠTEVILKA »GALEBA«

Z vsako številko prikupnejši postaja, tako po opre-mi kot po vsebini, mladinski list Galeb. Zato se imajo njegovi mali bralci v veliki meri zahvaliti slikar-jema **Milku Bambiču** in **Robertu Hlavatyju**, ki vsako številko zelo lepo ilustrirata, pa tudi **Leu Koporcu**.

Peta številka vsebuje sestavke **Ivana Matičiča**, **Fr. Skalarja**, **Stanka Brežana**, **Janka Furlana**, **Danila Gorinška**, **M. Bambiča**, **Fr. Milčinskega**, **Vere Albreht**, **Sama Pahorja** in še nekaterih drugih. ?

Dve skladbi za klavir

Pred približno mesecem dni je tržaški skladatelj **Pavle Merku** izdal dve skladbi za klavir. Skladbi imata dva v lepo celoto zlita sestavna dela: preludij in fuga. Prvine iz preludija, ki predstavlja kratek uvod v osrednje doživetje fuge, tvorijo ritmično in miselno osnovo za fugo, v kateri se misel povzpne in občutje razbohoti. Akordi so nanizani po načelu dodekafonije, tako da bo morda uho, vajeno klasičnih, tradicionalnih akordov, zaman iskalo slušnega ugodja, ki izvira iz sozvočja glasov, razvrščenih po ustaljenih, starih naukih.

Posamezni deli skladbe so smotrno med seboj povezani. Skladatelj je skušal v polnosti izrabiti tudi klavirske izrazne možnosti, kar je razvidno iz bogate ritmike ter iz rabe celotne klaviature tako v visokih kot v nizkih tonih. V fughah delno posnema njeno klasično obliko, toda namesto običajnega kvintnega ali kvartnega odgovora na temo, si odgovori sledijo večinoma kromatično. Tako se na primer tema v 1. fugi začneja z e, čemur sledi prvi odgovor v f, drugi pa v fis. V drugem delu se tema spet začneja z e, odgovor pa z f. V tretjem delu imamo temo v e, čemur sledi prvi odgovor v h, drugi v fis. V zadnjem delu se tema začneja z b.

Skladbi sta zanimivi tako po zgradbi kot po tonu. Prvo preveva temen in nemiren ton, drugo pa vedrejši. Deli sta dokaj učinkoviti tudi zaradi novega, neobičajnega uporabljanja glasbenih sredstev. Zaradi omenjenih vrlin je prav, da si ju ogleda vsakdo, ki se količkaj bavi z glasbo. Spoznal bo obenem smernice, ki jim sledijo novejši glasbeni ustvarjalci.

Skladbi nosita letnici 1955-56 in 1956. Prva je posvečena avtorjevi ženi, druga pa slovenskemu skladatelju **Janezu Matičiču**.

Okusno izdelan ovitek je posnet po **Spacalovi** grafiki »Delavska četrt«.

Ljubitelji knjige

V Italiji deluje že nekaj časa posebna organizacija **Ljubitelji knjige** (*Amici del libro*). Zveza, ki šteje 40.000 članov, ima namen razširiti ljubezen do knjige tudi med široke ljudske plasti. Proti vpisnini 500 lir prejmejo člani vsak mesec po eno knjigo, ki je označena od kritike in posebnega odbora kot najboljša; za vsake tri kupljene knjige dobijo eno zastoj, enako velja, če pridobe tri nove člane. Delo, označeno kot najboljšo, se tiska za vse člane, to je v 40.000 izvodih.

Če pomislimo, da znaša povprečna naklada knjige v Italiji le okoli 4000 primerkov, se brž uvidi, kako zelo Zveza ljubiteljev knjige veča natis. Za Italijo je taka združna oblika knjižnih izdaj nekaj novega, pri Slovencih pa obstoji že nad sto let, odkar je namreč **Slomšek I.** 1852 ustanovil **Mohorjevo družbo**.

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

10 Kmalu potem, ko je pretepel **Tržačana**, se je **Dolenjec** v škornjih vrnil v **Podmornico**, se postavil z razkrečenima nogama pred vrata kot kakšen **Napoleon** in zarjul: »Pozor, Mirno!« Od začetka ga nismo vzeli resno, vsaj jaz ne. Obsul me je s ploho kletev, ki pravzaprav ne bi smela biti v slovarju pobožnega domobranca, in se preteče z dvignjeno pestjo zagnal proti meni. Tako sem tudi jaz spustil noge s pograda in se postavil »pozor«, seveda kolikor se je največ dalo malomarno.

»Počepel«, je zarjul **dolenjski Napoleon** pred nami in začel komandirati: »Ena! Dva! Ena! Dva! Ena! Dva!« Ko je zavpil »Ena«, je bilo treba počeniti in na »dva« spet vstati v »pozoru«. Nekateri spredaj, ki niso dovolj hitro prišli v tempo z njegovimi povelji, je oklofotal. Hitel je poveljevati, kolikor je mogel, nam pa je kmalu začela pohajati sapa. Napravil sem kakih šestdeset počepov, nato pa so me začele boleti noge in vsa stvar se mi je tudi zazdela preneumna; zato sem izjavil, da ne morem več. Zagnal se je proti meni, ves rdeč od jeze.

»Boš počepal, ti tam?« je zarjul.

»Ne morem več«, sem rekel. »Sem bolan«.

»Si hudiča bolan!«

»Pa pošljite zdravnika, da me preišče, in hoste videli!« sem rekel. Proti pričakanju me je pustil na miru, druge pa je še do-

bre četrt ure gnjavil s počepi in drugimi težkimi vajami. Mislim, da so morali napraviti več sto počepov, dokler ni zadnji onemogel. Potem je zadovoljen odšel. Kmalu nato smo ga slišali, da prijazno kramlja na vratih **Cvetličnjaka** z dekleti.

Okrog devetih je odletel zapah pri vratih. V celico je vstopil mlad agent in poklical moje ime.

»Na zaslišanje!« je rekel.

Oblekel sem si plašč in sva šla. Ne vem več točno, v katero nadstropje me je peljal.

»Počakaj tukaj!« mi je rekel in naročil skupini treh ali štirih drugih agentov, ki so stali na hodniku, naj pazijo name, nato pa odšel v neko sobo.

Kmalu se je vrnil in dejal: »Ni ga še!«

Nisem vedel, koga misli, a čeprav me je zanimalo, ga nisem hotel vprašati. Bilo mi je zoprno govoriti s temi osebami, ki so s prostovoljsko vnemo lovili, zapirali in mučili ljudi zgolj zaradi tega, ker so bili v nekaterih ozirih drugačnega mišljenja.

Verjetno je bil eden izmed tistih, ki so me večeraj sprejeli, in me je hotel predstaviti svojemu šefu. Namesto da bi me odpeljal nazaj v podzemlje, je sklenil čakati, da se bo on odkod prikazal. Morda pa je bilo vse skupaj tudi le dogovorjena igra, da bi me poniževali. Med agenti je bilo namreč mnogo univerzitetnih študentov, ki so me poznali. Bahaško so hodili mimo in se mi posmihali. Naredil sem se, kakor da jih ne vidim. Začudil pa sem se, ko je prišel mimo tudi diplomirani slavist **F. K.**, doma iz naših krajev in moj sošolec iz gimnazije. Najbrž še ni vedel, da so me aretirali,

Križev pot

Po vsem krščanskem svetu se verniki pred velikonočnimi prazniki spominjajo na Kristusovo trpljenje in na njegov križev pot. Dolgo stoletij je že v cerkvah navada, da so obešene po stenah podobe štirinajstih postaj križevega pota.

Ta pobožnost nam kliče v spomin resnično pot, katero je Kristus, obložen s težkim križem, prehodil od kraja obsodbe do kraja križanja. Pot je peljala od gradu Antonija, kjer je stoloval rimski namestnik v Palestini Poncej Pilat. Približno tisoč rimskih korakov daleč se je vila cesta od palače proti jugozahodu; šla je skozi dvojna mestna vrata. Zadnja so se imenovala Vrata sodnikov. Končala se je na Golgoti ali kraju lobanj; to je bil

Pred blagoslovljenim ognjem

nizek grič oblase oblike, podoben človeški glavi. Ondi so zločince kaznovali, tu je bil križan tudi naš Gospod sredi med dvema pravima razbojnikoma.

Izročilo pravi, da je Mati božja kmalu po vnebohodu s pobožnimi ženami večkrat romala po križevi poti sinovi na Golgoti. Navade se je oprijelo tudi jeruzalemsko ljudstvo in učenci Kristusovi, ki so celo iz oddaljenih strani sveta prihajali molit na kraj Učenikovega trpljenja. Sveti Hieronim, ki je umrl leta 420, piše, da so že ob njegovem času vsak dan prihajali romarji in hodili v

procesijah po pravi križevi poti. Cerkev je dovoljevala tem romarjem velike odpustke.

Večina kristjanov pa ni zmogla stroškov in dolge poti v Sveto deželo. Zato je papež dovolil že v 14. stoletju, da so v cerkvah in kapelah postavljali kipe in podobe, ki so predstavljale Kristusovo trpljenje od sodbe do smrti in vstajenja. Kdor je hodil kot danes od podobe do podobe in premišljeval Kristusovo trpljenje, je prejel iste odpustke, kakor če bi v resnici romal v Sveto deželo in dejansko hodil po Mučeniških stopinjah na Golgoti.

Število postaj križevega pota se je pa v raznih stoletjih zelo spreminjalo. Šele v 17. stoletju jih je prišlo v navado 14, kakor jih imamo še danes.

ČUDNE STVARI

Najmanjša cerkev na svetu stoji v Kentuckyu v Združenih državah. Razen za prižnico je v njej prostora komaj še za tri vernike.

*

Mesto z najkrajšim imenom se nahaja na Švedskem. Imenuje se A. Morski zaliv z najkrajšim imenom je Y na Holandskem.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU

V nedeljo, 6. aprila, ob 16. uri v Prosvetnem domu na Opčinah

Danilo Gorinšek

RDEČA KAPICA

V nedeljo, 6. aprila, ob 20. uri na Kontovelu Thornton Wilder

NAŠE MESTO

V ponedeljek, 7. aprila, ob 16.30 v dvorani na stadionu »Prvi maj«, Vrdska cesta 7

RDEČA KAPICA

meni pa dotlej tudi ni bilo znano, da je zašel med agente. Nehote je obstal pred menoj, ko me je zagledal, jaz pa tudi nisem mogel prikriti svojega začudenja. Oba sva istočasno vzkliknila:

»Kaj pa ti tu delaš?«

»Aretirali so me, ne vem zakaj«, sem rekel.

On pa je postal rdeč in je nekam težko izjecljal iz sebe:

»Saj veš, da sem poročen. Moral sem si poiskati kako službo. Imamo otroke. Dolžan sem skrbeti zanje.«

»Seveda«, sem rekel. On se je pa v zadregi in naglo poslovil in odhitel po hodniku. Nisem ga več videl. Pozneje sem izvedel, da je leta 1945 zbežal v tujino in pustil ženo ter tri otroke v Ljubljani. Včasih sem jo srečal na vlakcu, ko se je vozila k njegovim staršem po krompir. Vedno so mi prišle na misel njegove besede: »Moram skrbeti zanje.« Šele precej let po vojni je dobila žena dovoljenje, da lahko odpotuje z otroki za njim v Argentino.

Tako sem moral čakati na hodniku kake pol ure. Moj stražnik se je sprehajal sem in tja ali se pogovarjal z drugimi agenti, ki so v skupinah po dva ali tri postopali po hodniku kot na hodnikih univerze. Pri tem pa me ni izgubil iz oči. Ves čas me je mikalo, da bi se pognal po hodniku in skušal pobegniti, toda preslabo sem poznal palačo, da bi se za hip kje ne zmotil in zašel, razen tega je bila polna agentov, pred vrati pa je bila oborožena straža v uniformi. To sem vedel.

Čez kakšne pol ure je prišel agent k meni in mi dejal:

»Pojdi z menoj!«

Bil sem začuden, ker sem mislil, da moram k zaslišanju, a nisem opazil, da bi bil medtem prišel kak njihov šef. Odvedel me je le v bližnjo sobo in mi ukazal:

»Pomagaj temle kuriti peči!«

Pred lončeno pečjo v sobi je čepel mlad človek v umazani obleki in v samem pulovru ter grebel pepel iz nje. Drugi je držal v roki pločevinasto vedro, v katero je oni vsipaval z lopatico pepel.

»Tale vama bo pomagal«, je rekel agent.

»Ne bom«, sem rekel.

»Kako da ne? Boš!«, je grozeče izjavil in stopil za korak proti meni.

»Ali ste me zato aretirali?« sem rekel.

»Boš že zvedel, zakaj smo te«, je odvrnil. »A zdaj boš pomagal kuriti peči.«

»Rekel sem, da jih ne bom.«

»Pravi, da ne boš kuril peči«, se je obrnil k drugim agentom, ki so ritenski sloneli na mizi v sobi in opazovali prizor. Verjetno se je bil že prej dogovoril z njimi.

Skočili so pokonci, kakor da sem izrekel bogve kakšno izzivnjo ter so se zagnali proti meni.

»Primi vedro, ali pa boš nekaj doživel!« je zarjul eden in pobral v kotu prazno vedro ter mi ga pomolil.

Skomignil sem z rameni in vzel vedro. Prejšnje izkušnje so me izučile, da so nekatera junaštva popolnoma nesmiselna in privedejo le do tega, da človek klone ravno tedaj, kadar ne bi smel.

(Dalje)

O veliki noči

Datum in ura Kristusove smrti sta zaradi večkratnih koledarskih sprememb povzročala velike neugodnosti. Toda že sloveči zvezdoznanec Kepler je izračunal na podlagi sončnih mrkov dan Gospodovega trpljenja in celo njegovo uro. Križanje se je po njegovih računih izvršilo na dan judovskega 14. nizana, ki se ujema z 2. aprilom leta 33 po julijanskem koledarju. Ura smrti je zračunana na 17. uro 11 minut po jeruzalemskem času, ko je nastala popolna tema. Evangelist je zapisal, da je med šesto in deveto uro tema pokrila mesto in okolico. Te ure pomenijo našo tretjo uro popoldne. Dan je pa bil tisti pred judovskim sabbathom, torej petek. Kristusova smrt se zato določa na 3. uro popoldne 2. aprila leta 33. Znanstveni in tradicionalni izsledki se skoraj točno ujemajo.

—*—

Do 6. stoletja so imeli sestavljalci koledarjev vedno težave z določevanjem velikonočnega praz-

nika. Kristjani v Prednji Aziji so praznovali veliko noč na dan 14. nizana, ko so Judje obhajali svoj praznik »passah«. Po ustnem izročilu naj bi tudi res bil ta dan, dan Kristusove smrti. V Rimu so pa že v 3. stoletju določili, naj se obhaja velika noč vedno na nedeljo, in sicer na prvo nedeljo po prvi pomladanski polni luni. Ta odredba je še danes v veljavi. Zato se tudi premakljivi prazniki ravnajo po veliki noči.

—*—

Ko se je krščanstvo razširilo na sever med germanske narode, so za veliko noč našli tudi svoj izraz. Niso sprejeli imena »passah«, iz katerega je nastal latinski izraz Pascha in iz tega italijanski Pasqua, marveč so ga prirojili po imenu stare germanske boginje Ostara. Častili so jo kot boginjo pomladi in svetlobe ob koncu marca ali v začetku aprila. Krščanski praznik vstajenja so imenovali Ostarun, iz česar je nastalo sedanje nemško ime Ostern in angleško Easter.

—*—

Menda je Caltanissetta na Siciliji edino mesto na svetu, kjer se je do nedavno obhajal spomin na izpustitev Barabe. Po velikonočni procesiji so šli ljudje pred sodnijo in zahtevali po starem pravu, da se izpusti eden izmed zapornikov. Gosposka je tej ljudski navadi vedno ugodila.

GOSPODARSTVO

KAJ SEJEMO ZA DETELJIŠČA IN TRAVNIKE?

Dobrota krme je v veliki meri odvisna od rastlin, ki rastejo na deteljišču ali travniku. Če so rastline dobre in rastejo v pravilnem razmerju, bo dobra tudi krma. Pri urejevanju deteljišč in travnikov se moramo na splošno držati naslednjih navodil:

Deteljišče

Pri nas imamo v glavnem 3 vrste detelj. 1. Deteljo inkarnatko (laško deteljo, ruso travo), katero sejemo jeseni, da dobimo v začetku maja obilno košnjo. Nato deteljišče preorjemo in na njem sejemo predvsem koruzo. Inkarnatko sejemo navadno samo zase. Nekateri vsejajo vmes tudi nekoliko laške ljujke, ki pa ne zaleže mnogo in je čista setev bolj primerna. 2. Največ naših deteljišč je sestavljenih iz lucerne (večna ali sedemletna detelja, medika). Kosimo jo 3 do 4 leta in nato deteljišče preorjemo. Na 1 ha posejemo 35 do 40 kg semena (na njivo 14 kg). Mnogi sejajo med lucerno tudi travo in skoraj vsi izberejo laško ljujko, nekateri tudi angleško, prav redki še kakšno drugo. Najboljše krmo dobimo, če sejemo samo lucerno. Če se pa odločimo tudi za travo, sta dobri obe ljujki (laška in angleška, rigeti), ker se hitro razvijata in sta zgodnji. Ker se pa obe kmalu izgubita, bi bilo potrebno sejati tudi francosko pahovko (altissima) in nekoliko mačjega repa (fleolo). To je zlasti potrebno, če hočemo, da se deteljišče spremeni v travnik. Travi sta namreč trajnici in se ne izgubita kot ljujki. Setve detelj in trav so pa navadno preredke, ker sejanci ne upoštevajo, da 1 kg travnega semena ne velja toliko kot 1 kg lucerninega. Na splošno se moramo držati načela, da vsak kg semena lucerne moramo nadomestiti z dvojno količino travnega semena. Če hočemo torej posejati 1.000 m² samo z lucerno, bomo rabili 4 kg semena. Če pa hočemo posejati samo 3 kg lucerne in ostali kg nadomestiti s travo, rabimo še 2 kg trave, torej skupaj 5 kg semena. 3. Pri nas so razširjena tudi deteljišča,

sestavljena iz dvoletne detelje (kranjske ali svinjske detelje, trifolio violetto), katero navadno preorjemo po 2 letih. Med njo mnogi sejajo travo, predvsem laško ljujko. Dodali bi ji lahko še angleško ljujko in francosko pahovko. Če sejemo samo svinjsko deteljo, rabimo za 1.000 m² 3 kg semena. Če pa detelji primešamo travnega semena, moramo vsak kg detelje nadomestiti z 2 kg trave.

Travnik

Naši travniki nastajajo največkrat tako, da se na deteljiščih detelja — navadna lucerna — vedno bolj izgublja in da začnejo vedno bolj prevladovati trave. Kdor bo pravilno ravnal in poleg obeh ljujk vsejal med deteljo še francosko pahovko in mačji rep, ne bo imel zaradi izgubljanja se detelje in ljujk mnogo golih oplazov, ker sta travi trajnici in se postopno razrasteta. Toda ker sta travi visoki, se ne moreta dovolj razrasti. Dober travnik mora zato imeti nizke, srednje in visoke trave, če hočemo da bodo košnje zadovoljive. Zato moramo pravočasno vsejati tudi nizke in srednje trave, kar se mora zgoditi, ko je detelja stara 3 leta. Tedaj kot nizko travo posejemo rdečo ali ovčjo bilnico (festuca rubra), ki nadomestita izgubljanja se angleško ljujko. Kot srednjo travo sejemo travniško bilnico (festuca pratense), da nadomesti predvsem laško ljujko, ki je medtem že izginila. Vse bilnice se sicer prvo leto le malo razrastejo, toda ker so trajnice, pridejo v poštev naslednja leta. Vse to velja seveda predvsem za travnike, ki niso v presutih legah. Če pa je zemljišče podvrženo suši, moramo vsejati še pasjo travo, ki sušo dobro prenaša. V takih legah kaže vsejati med izgubljanja se lucerno še trajno sorto detelje, in sicer esparzeto (pinella).

Kar smo napisali, velja za travnik, ki nastane iz deteljišča. Travnik pa lahko zasejemo tudi samega zase. Vedno pa moramo paziti, da je pravilno razmerje med nizkimi, srednjevisokimi in visokimi travami. Naj-

bolje je, da trava tvori eno tretjino. Krma takih travnikov je še boljša, če je vmes nekaj detelje: za suhe lege je priporočljiva že imenovana esparzeta, za bolj vlažne pa nokota (zalus). Setve pa ne smejo biti preredke. Na splošno potrebujemo za vsakih 100 m² po 3/4 kg travnega semena.

Dosetev na senožetih

Če je na senožetih travnata ruša preredka, moramo senožeti podsejati. Držimo se navodil, ki veljajo za travnike. Važno je, da prej senožet dobro prečistimo, prevlečemo z ostro obremenjeno brano in šele potem sejemo.

UMETNA GNOJILA NE NADOMEŠČAJO HLEVSKEGA GNOJA

Zemlja na vrtu in na njivi potrebuje predvsem hlevskega gnoja, česar ne smemo nikdar pozabiti. Hlevski gnoj — deloma tudi dober kompost ali mešanec — vnaša namreč v zemljo snovi, ki služijo zemeljskim bakterijam za hrano, da te lahko večajo rodovitnost zemlje. Poleg tega hlevski gnoj zemljo rahlja, da prihaja vanjo zrak. Nadaljnja ugodna lastnost hlevskega gnoja je, da veže vlago, kar je v naših sušnih predelih izredno važno.

Umetna gnojila morajo biti samo dopolnilo hlevskega gnoja, ki ne vsebuje dovolj redilnih snovi, predvsem ne fosforne kisline in kalija. Sama umetna gnojila pa povzročajo, da postane zemlja težka in pusta.

S pridelki bomo zadovoljni, če bomo njihove predvsem gnojili s hlevskim gnojem in jim dodali še umetnih gnojil. Kako je treba z umetnimi gnojili ravnati, smo povedali v prejšnjih številkah našega lista.

2 MILIJONA ITALIJANSKIH IZSELJENCEV

Je v desetletju 1947-1957 našlo zaposlitev izven matične države. S tem se je znatno zmanjšal pritisk na delovni trg v Italiji, poleg tega pa so v tem času izseljenci poslali domov okoli 1000 milijard lir, kar tudi ni mačja solza za italijansko gospodarstvo.

Leto 1958 za izseljence ni posebno rožnato. Zdi se, da je onkraj morja, predvsem v obeh Amerikah, delovni trg že prenasičen — saj tožijo o veliki brezposelnosti tudi v ZDA in v Kanadi — v Evropi pa je za izseljence položaj ugoden le v Franciji in nikjer drugod.

Rumena kača - vlada' sveta

27

E. Wallace - R. B.

S postaje se je peljal v svoj običajni hotel, kjer je izročil vrtarju velik kovček. Še tisti večer je bil odločen njegov slovesni sprejem v tajno Fing-Hojevo družbo. Kitajec je hotel novega privrženca sprejeti in navezati nase z najbolj skrivnostnimi obredi.

»Večerna obleka,« mu je ukazal. »Boste videli, kakšen sijajen sprejem! Moderno se bo družilo z vzhodno mistiko!«

Štefan je šel v svojo sobo in je naročil čaja za dva. Niso ga še prinesli, že je vstopil Spedwell ter brez pozdrava vprašal:

»Kaj za vruga se je nocoj pripetilo v tvoji hiši?«

»Kaj jaz vem?« je odsekal Štefan. »Fing-Ho je zopet ukrenil eno svojih. To pot se mu je slabo izteklo.«

»Ah«, je zagodrnjal major in se usedel v naslanjač. »Ti se pa nikanar nič ne boj. Fing-Ho je pošten. Tvoji nečakinji bi se ne bilo nič zgodilo. Odpeljali bi jo na važen prostor — in častili kot kraljico.«

»Toda, ali lahko vem zakaj?«

Spedwell je zamahnil z roko.

»Zakaj, zakaj! Ali ne razumeš, da, če bi imel Fing tisto dekle v svojih rokah, bi lahko vse Cliffordove načrte zrušil? Prav zabit si!«

Nemirno je vstal in se naslonil na kamin.

»Fing-Ho ima veliko zaupanje vate,« je nadaljeval. »Če nisi neumen, lahko dobiš denarja na koše. On ne zahteva od tebe drugega kot popolno vdanost.« Pogledal ga je skozi priprte veke in se mu šepetaje približal: »Če bi ti znal, bi lahko nekega dne zamenjal Leggata... Razumeš?«

»Leggata? Ali ni on tvoj najboljši prijatelj?«

»Je in ni,« je major zmajal z glavo. »Fing-Ho ve o njem marsikaj. Sicer pa je treba biti na preži! Lynne je v Londonu; ali to veš?«

»Me nič ne briga,« je jezno odvrnil Štefan.

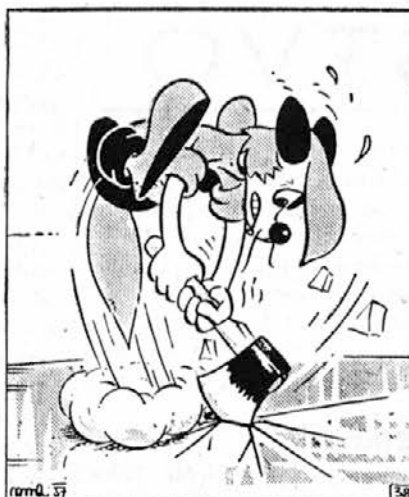
»A ne? Jaz sem pa menil,« je nekam raztreseno odgovarjal Spedwell...

Ni pa nadaljeval odgovora, ker Štefan Narth še ni bil vpeljan v tajnosti skrivne zveze. Zato tudi ni mogel poznati novih peklenških načrtov Fing-Hoja. Edini človek, ki bi mogel rešiti Ivanko Bray, je bil Clifford Lynne, zakleti sovražnik Vrhovnega poglavarja.

Clifford se je vrnil v svoje londonsko stanovanje. Jožeta Braya je pustil v svoji vili v gozdu z ukazom, da se ne gane in da nikomur ne odpre vrat. Ta previdnost pa je bila odveč, ker je njegov prijatelj ljubil čisti zrak in si ni mogel kaj, da ne bi komurkoli kaj izklepetal.

Nadaljevanje na 14. strani

4

Za
naše
n
a
i
m
l
a
i
š
eT
r
u
b
a
d
u
r
j
i

XXII.

Clifford je snel slušalko pri telefonu, a jo je zopet jezen obesil. Tisti tepec Leggat mu je obljubil, da ga bo čakal! Proti dveh je Leggat vstopil svež kot roža.

»Zdi se, da ste blazni, ker prihajate sem ob belem dnevu.« ga je nahrulil, namesto da bi ga pozdravil. On se pa ni vznemiril, marveč je mirno sedel k mizi in se lotil ostankov kosila. Možak je namreč imel navado hoditi na obiske ob času kosila, da je ujel kak dober zalogaj.

»Kaj pa je hudega?« je nedolžno spraševal in si mašil v usta kos piščanca. »Saj ste mi že dejali, da je bolje, če prihajam podnevi, ker bi ponoči vzbujal preveč suma. Ali mislite, da se bojim Fing-Hoja in njegovih biričev?«

»Rekel sem samo, da čakajte na moj telefonski poziv opoldne,« je odvrnil Lynne razdraženo. »Kar se pa tiče Fing-Hoja, ne jemljite stvari prelahko!«

»Hm, preden me bo strah...« je godrnjal možak pri drugi perutnici kuretine. »Nisem zaman toliko časa živel na Vzhodu... tista tajna družba... ha, ha, jaz se samo smejem. Samo kratko obvestilo policiji, pa bomo videli.«

Clifford Lynne mu ni hotel izdati, da je že opozoril zunanje in kolonialno ministrstvo na tajna skladišča orožja in streliva

v Kitajčevih prostorih. Tisto orožje — so mu pojasnili — je bilo kupljeno na svobodnem trgu in Anglija nima namena nikomur kratiti proste trgovine.

»Kar se mene tiče,« je povzel Leggat, ki je zaman čakal odgovora, »sem že davno pretrgal s tistim umazanim Kitajcem. Ste dali preiskati parnik »Umgena«, kot sem svetoval?«

Clifford je prikimal. Pristaniška oblastva so res ukazala preiskavo, a niso našla nič sumljivega.

Natovorjeni so bili samo poljedelski stroji in domače potrebščine. O kakem orožju niti sence!

»Hm«, se je zamislil Leggat, »če sem pa sam cele tedne opazoval, kako so vkrcavali.«

»Nocoj dvignejo sidra,« je rekel Clifford. »V nekaj urah pač niso mogli zamenjati tovora.« »Bo že tako,« je zliil Leggat drugo čašo žganja v grlo. »Jaz si umijem roke... meni je kar dovolj.« »Kakšno igro igra pa Spedwell?«

Namesto odgovora je skomignil z rameni. Nato je pa znil: »Tisti človek mi ni bil nikoli všeč. Zdaj je nekak Fing-Hojev general. Vedno hodi okrog z vojaškimi zemljevidi. Pripravil je celo v kitajščini priročnik...«

»...o rabi modernega strelnega orožja?« »Nekaj podobnega.«

(Dalje)

TEDENSKI KOLEDARČEK

6. aprila, **nedelja**: Velika noč, Celestin
 7. aprila, **ponedeljek**: Veliki ponedeljek, Bor
 8. aprila, **torok**: Albert
 9. aprila, **sreda**: Marija
 10. aprila, **četrtak**: Ecehijel,
 11. aprila, **petek**: Leon
 12. aprila, **sobota**: Saba

VALUTA — TUJ DENAR**Dne 2. aprila si dobil oz. dal za:**

ameriški dolar	624—627 lir
avstrijski šiling	23,50—24,25 lir
100 dinarjev	78—83 lir
100 francoskih frankov	129—132 lir
funt šterling	1620—1690 lir
nemško marko	146—148 lir
pesos	13—15 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlato	712—714 lir
napoleon	4850—5050 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 6. aprila, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Slovenski zbori; 17.00 Avgust Strindberg: »Velika noč«, igra v 3 dej. Igrajo člani RO; 21.00 »Velika noč poje v besedi, poeziji in melodiji«; 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 7. aprila, ob: 10.00 Predavanje: Prof. Tone Penko: »Ptički naznanjajo pomlad«; 12.00 Lojzka Peterlin: »Na gmajni je trn zacvetel«; 13.30 Krei-

slerjeva in Rombergova glasba; 16.30 William Shakespeare: »Beneški trgovci«, igra v 5 dej. Igrajo člani SNG; 18.55 Zbor slovenske Filharmonije; 19.15 Nove-la: Vinko Beličič: »Orač«; 20.00 Športni komentar; 20.30 Giuseppe Verdi: »Trubadur«, lirična drama v 4 dejanjih.

Torek, 8. aprila, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.00 Schubert: Simfonija št. 8 v h-molu »Nedokončana«; 18.30 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 19.00 Jugoslovanski motivi; 19.15 Zdravniški vedež; 22.00 Novela: Ksaver Meško: »Norec«.

Sreda, 9. aprila, ob: 18.00 Prokofieff: Aleksander Nevsky — kantata op. 78; 18.55 Vokalni kvintet »Zarja«; 19.15 Šola in vzgoja; Dr. Vladimir Turina: »Pre-vzgoja delovne sile«; 21.00 Carlo Bertolazzi: »Dom iz sanj«, igra v 3 dej. Igrajo člani RO.

Četrtek, 10. aprila, ob: 18.00 Berwald: Posebna simfonija; 18.30 Sirimo obzorja: »Moj dom je Ev-ro-pa«; 18.55 Slovenski samospevi; 19.15 Radijska uni-verza: Tečaj o lokalnih samoupravah — Občina in pokrajina: »O občinskih svetovalcih in o županu«; 20.30 Operna francoska glasba; 21.00 Iz arhivov kri-minalne vede: »Ponarejevanje listin«; 22.00 Mnenja preteklosti in sedanjosti: Prof. Martin Jevnikar: »Jo-sip Stritar, literarni vzgojitelj in umetnik«.

Petek, 11. aprila, ob: 18.00 Koncert dua Poluzzi-Marchi — Krampholtz: Sonata za flavto in harfo, Telemann: Sonata v C-duru za flavto in harfo; 18.55 Zbor Ivan Cankar; 19.15 Znanost in tehnika: »Sve-tovna razstava v Bruslju«, poroča ing. M. Pavlin; 20.30 Glasbeni varieté; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.15 Velika dela slavnih mojstrov; 22.00 Dante Alighieri: Božanska komedija: »Pekel«, 11. od-

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Franciška 20
Telefon 29-477

daja, 9. spev. (V prevodu dr. A. Gradnika - dr. J. Jež).

Sobota, 12. aprila, ob: 14.45 Operetna fantazija; 16.00 Radijska univerza: Kako so živeli stari Grki: »Poroka in pogreb pri starih Grkih«; 18.00 Oddaja za najmlajše: Drago Petkovšek: »Janko in Metka«. Igrajo člani RO; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.00 Dramatizirana zgodba: Saša Martelanc: »Diktator za eno noč«. Igrajo člani RO; 22.10 Slovenski okt.

IZIDI TEKEM

(Nadaljevanje z 12. strani)

21:6), Rudolf - Valenčič 2:0 (21:15, 21:13), Bajec-Jurkič 2:0 (21:16, 21:14), Strajn - Košuta M. 2:0 (21:12, 21:13), Tomsič - Hrevatin J. 2:0 (21:7, 21:10), Živic - Kovačič 2:0 (21:19, 21:12), Merlak - Ferfolja 2:0 (forfait), Vesel - Tavčar 2:0 (21:11, 21:10), Košuta E. - Vuga 2:0 (21:13, 21:15), Kljun - Skrinjar 2:0 (21:15, 22:20), Berce - Nardin 2:0 (forfait), Germani - Košuta B. 2:0 (11:0, 21:11), Patrizio - Ščuka 2:0 (21:14, 21:16), Cesarec - Hrevatin D. 2:1 (23:21, 17:21, 21:19).

Osmine finala: Sosič - Benedetič 2:0 (21:18, 21:12), Berce - Germani 2:0 (21:10, 21:11), Košuta-Kljun 2:0 (21:16, 22:20), Grbec - Rudolf 2:0 (21:14, 21:18), Bajec - Strajn 2:0 (21:7, 21:10), Merlak - Vesel 2:0 (21:11, 21:15), Tomsič - Živic 2:0 (21:11, 21:19), Patrizio - Cesarec 2:0 (21:9, 21:11).

Četrtnine finala: Grbec - Sosič 2:0 (21:16, 21:14), Bajec - Tomsič 2:0 (22:20, 21:12), Merlak - Košuta 2:0 (21:5, 21:11), Berce - Patrizio 2:0 (21:13, 21:15).

Polfinale: Bajec - Grbec 2:1 (21:11, 19:21, 21:12), Berce - Merlak 2:0 (21:10, 21:12).

Finale: Berce - Bajec 2:0 (21:5, 21:15).

Tekme so sodili: Skrinjar (12), Rudolf (9), Živic (7), Cesarec (6), Grbec (5), Košuta (5), Vuga (5), Merlak (4), Vesel (4), Nardin (3), Ščuka (3), Strajn (3), Bajec (2), Germani (2), Berce (2), Hrevatin (2), Valenčič (1), Tomsič (1), Patrizio (1), Pertot (1).

TRGOVINA JESTVIN*Velušček Teodor*

GORICA — UL. MONTESANTO 91 — Tel. 32-85

TRGOVINA JESTVIN*Sever Maria*

GORICA — UL. CARDUCCI 6 — Tel. 25-01

Vesele praznike želi**TRGOVINA JESTVIN****Franc Resinovič**

TRST — TRG SV. FRANCISKA 8

Telefon 36-809

URARNA — ZLATARNA**Mikolj**

TRST - Campo S. GIACOMO 3 - Tel. 95-881

Bogata izbira švicarskih ur
in lično izdelane zlatnine**TRGOVINA JESTVIN****GRUDEN JOSIP**DEVIN — Tel. 20-205
vošči vsem odjemalcem veselo veliko noč**NAJLEPSE CVETLICE DOBITE PRI****IVANKI**

TRST — UL. DELL'ISTRIA 17 — Tel. 95-052

Vesele velikonočne praznike vošči vsem cenj.
odjemalcem

PEKARNA

Franceschini

TRST — Trg LIBERTA' 6 — Telefon 38-984

TRGOVINA IN DELAVNICA CEVLJEV**GEC**ROJAN, Trg Tra i Rivi 2
Telefon 31-198

vošči cenjenim odjemalcem vesele praznike!

TISKARNA**graphis**

TRST — UL. SV. FRANCISKA 20 — Tel. 29-477

vam hitro, solidno, poceni in lično izdelava
kakršnokoli tiskovino (poročna oznanila,
voščila, posetnice, pisemski papir itd.)**GOSTILNA***Pri Jožkotu*

Figovec

TRST — ULICA GHEGA 3

Najboljša postrežba po najnižjih cenah!

Andrej Balca mr. ph.

Farmaceutski proizvodi in kemikalije

TRST — ULICA TORREBIANCA 21/II

Impòrt - Export

Telefon 31-315

ZNANA SLOVENSKA TRGOVINA
Z MANUFAKTURO IN TKANINAMI*Franc Udovič*

TRST — UL. MAZZINI 46 — Tel. 94-550

TRG PONTEROSSO 5 — Telefon 29-686

želi cenjenim odjemalcem tu in onstran meje
vesele praznike!

Vesele velikonočne praznike želijo:

Vesele velikonočne praznike!

GOSTILNA

Furlan

REPENTABOR

Pristna domača vina in izborna kuhinja

GOSTILNA *Ostrauška*

TRST — Ulica S. NICOLO' 1 — Tel. 37-918

GOSTILNA „NINI“

TRST — Ul. VALDIRIVO 32 — Tel. 38-915

želi vesele velikonočne praznike vsem cenj. odjemalcem in prijateljem

GOSTILNA **Panada** (Lia Pipan)

Pristna vina in domača kuhinja
TRST — Ulica ROSSINI 10 — Telefon 37-909

ZNANA KROJACNICA z veliko izbiro moder-
nega blaga za ženske in moške

DELFA

TRST — Ul. S. FRANCESCO 12 — Tel. 24-750

UVOZ — IZVOZ

KURET MIRAN

Zaloga domačih in sortnih vin
ter likerjev

TRST — Ul. della Fabbrica 4
Telefon 55-751

Poleg drugih vam nudi pristna istrska in vi-
pavska vina ter kraški teran po ugodnih cenah

KROJASKA DELAVNICA
ZA DAME IN GOSPODE

Stanislav Hošuta

TRST — Ulica RAFFINERIA 5 — Tel. 95-498

ZNANA KROJACNICA

BAVČAR

TRST - Ul. XX SETTEMBRE 22 - Tel. 96-796

vošči vesele velikonočne praznike

GOSTILNA **SIMONIČ**

OPCINE — NARODNA ul. 39 — Tel. 21-053

Vesele velikonočne praznike želi vsem cenj.
gostom!

ZNANA GOSTILNA IN TOBAKARNA

KRALJ

TREBČE — Telefon 21-170

vošči praznike in se priporoča!

ELEKTROINSTALACIJSKO PODJETJE

Milan Ambrožič

TRST — Ul. MIRAMARE 29 — Tel. 29-322

Popolna oprema za električne kuhinje, lesten-
ci ter vseh vrst električnih luči klasične in
moderne oblike. — Vsakovrstna popravila in
naročila!

Kmečka banka r. z. z. o. j.
Gorica Ulica Morelli 14 — telefon 22-06
Ustanovljena leta 1909

TRGOVINA JESTVIN

ŠKABAR JOSIP

OPCINE

NARODNA ULICA 42

Telefon 21-026

vošči cenjenim odjemalcem veselo veliko noč

KROJACNICA **Lado Premrù**

TRST — Ul. GINNASTICA 35/I — Tel. 45-447

želi vsem klientom vesele praznike

Simič Mario

OPCINE — NARODNA ul. 48 — Tel. 21-322

Črpalka »Agip«

Predstavništvo motorjev: Cimatti, HMW, Na-
setti, Atala in zaloga vsakovrstnih koles

MEHANIČNA DELAVNICA IN TRGOVINA

Galab Iva

GORICA - Ul. DUCA D'AOSTA 30 - Tel. 25-08

„VINOAGRARIA“

GORICA - TRAVNIK 4 — Tel. 53-95

TRST

VIA CARDUCCI 15

Telefon 29-656

Bogata izbira naočnikov, daljnogledov
toplomerov in fotografskega materiala

TRGOVINA NA DROBNO

IN DEBELO

Kerže

TRST

PIAZZA S. GIOVANNI 1

TELEFON 35-019

Prodaja tudi na obroke

LESNA TRGOVINA

Erzetič - Dediči

GORICA — Ul. MATTIOLI 1 — Tel. 28-39

Zaloga drv, premoga, apna in plina Agipgas
OB NAKUPU VSAKE JEKLENKE (BOMBO-
LE) LAHKO DOBITE BOGATO NAGRADC

ZALOGA STAVBNEGA MATERIALA

DANEU CELESTIN

OPCINE — NARODNA ul. 77 — Tel. 21-034

želi vesele velikonočne praznike

Želite dobro hrano? GOSTILNA

„AL GAMBERO“ (PRI RAKU)

TRST — Ul. UDINE 37 — Telefon 24-938

Vam bo gotovo ustregla!

KAVARNA

Bratuž

GORICA — Ul. MAMELI 4 — Tel. 34-78

TRGOVINA GALANTERIJE

M. BAVCON

GORICA — Ul. CARDUCCI 6 (Gosposka ul.)

KROJACNICA

BAVCON

GORICA — Ul. S. GIOVANNI 5 — Tel. 31-93